

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

HOTUBA YA WAZIRI WA NCHI, OFISI YA MAKAMU WA RAIS KUHUSU MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA 2024/25 NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA 2025/26

**Mhe. Mhandisi Hamad M. Y. Masauni (Mb.)
Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Rais
(Muungano na Mazingira)**

Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania akiongoza kikao cha 15 cha Kamati ya Pamoja ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar ya Kushughulikia Masuala ya Muungano Kilichofanyika katika Ukumbi wa Jakaya Kikwete, Ikulu - Dar es Salaam tarehe 04 Aprili, 2025

DODOMA

APRILI, 2025

VIONGOZI WA OFISI YA MAKAMU WA RAIS

*Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango
Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania*

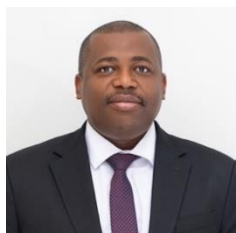
*Mha. Hamad M. Y. Masauni (Mb.),
Waziri wa Nchi (Muungano na Mazingira)*

*Mhe. Khamis Hamza Khamis
Naibu Waziri (Muungano na Mazingira)*

*Mhandisi Cyprian John Luhemeja
Katibu Mkuu*

*Bw. Abdallah Hassan Mitawi
Naibu Katibu Mkuu (Muungano)*

*Bi. Christina Solomon Mndeme
Naibu Katibu Mkuu (Mazingira)*

A. UTANGULIZI

1. *Mheshimiwa Spika*, baada ya Bunge lako Tukufu kupokea mawasilisho ya taarifa kutoka kwa Wenyeviti wa Kamati za Kudumu za Bunge za Utawala, Katiba na Sheria pamoja na Maji na Mazingira, naomba kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu lipokee na kujadili taarifa kuhusu utekelezaji wa mpango na bajeti ya Ofisi ya Makamu wa Rais kwa mwaka wa fedha 2024/25. Aidha, naomba Bunge lako Tukufu lijadili na kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Makamu wa Rais kwa mwaka wa fedha 2025/26.

2. *Mheshimiwa Spika*, awali ya yote napenda kumshukuru Mwenyezi Mungu, mwingi wa rehema kwa kunijalia uhai na afya njema ya kuniwezesha kusimama mbele ya Bunge lako Tukufu kuwasilisha taarifa kuhusu utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Ofisi ya Makamu wa Rais kwa mwaka 2024/25 na Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa mwaka 2025/26.

Salamu za Pongezi

3. Mheshimiwa Spika, napenda kutoa pongezi za dhati kwa Mheshimiwa **Dkt. Samia Suluhu Hassan**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Amiri Jeshi Mkuu, kwa uongozi wake mahiri na wa kipekee katika kuleta mageuzi makubwa ya kimaendeleo kwa nchi. Hakika, katika kipindi cha miaka minne (04) ya uongozi wake, tumeshuhudia mafanikio ya mfano katika nyanja za kiuchumi, kijamii na kisiasa. Aidha, katika uongozi wake, tumeshuhudia mafanikio makubwa katika nyanja zote. Kipekee, napenda kumshukuru Rais kwa kuendelea kuniamini na kunateua kuwa Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Rais, Muungano na Mazingira.

4. Mheshimiwa Spika, napenda kutoa pongezi zangu za dhati kwa Mheshimiwa **Dkt. Philip Isdor Mpango**, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa kutekeleza jukumu la kikatiba kuwa msaidizi mkuu wa Rais

wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuhusu mambo yote ya Jamhuri ya Muungano pamoja na kusimamia masuala ya Muungano na Mazingira nchini. Aidha, uongozi wake mahiri umeleta mafanikio ya kujivunia kwa Ofisi hii.

5. Mheshimiwa Spika, pia, natoa pongezi za dhati kwa Mheshimiwa **Dkt. Hussein Ali Mwinyi**, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi, kwa kuleta mafanikio ya kiuchumi Zanzibar pamoja na kuimarisha mshikamano na ushirikiano baina ya pande mbili za Muungano.

6. Mheshimiwa Spika, nitumie fursa hii pia kumshukuru na kumpongeza Mheshimiwa **Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb.)**, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa hotuba yake inayotoa mwelekeo wa utekelezaji wa shughuli za Serikali kwa kipindi cha mwaka 2025/26. Vilevile, ninampongeza kwa uongozi wake thabiti katika kusimamia shughuli za Serikali ndani na nje ya Bunge lako Tukufu.

7. Mheshimiwa Spika, vilevile, napenda kumshukuru Mheshimiwa **Dkt. Doto Mashaka Biteko (Mb.)**, Naibu Waziri Mkuu na Waziri wa Nishati, kwa kuendelea kumsaidia Waziri Mkuu katika kusimamia utekelezaji wa shughuli za Serikali. Aidha, nampongeza kwa uongozi wake makini na juhudi za kipekee katika kusimamia vema sekta ya nishati.

8. Mheshimiwa Spika, nitumie fursa hii kwa namna ya kipekee kumpongeza Mheshimiwa **Dkt. Samia Suluhu Hassan**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania pamoja na **Dkt. Hussen Ali Mwinyi**, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi kwa kuchaguliwa kuwa wagombea wa CCM katika nafasi za Urais kwenye Uchaguzi Mkuu ujao utakaofanyika Oktoba, 2025.

9. Mheshimiwa Spika, nitumie fursa hii pia kumpongeza sana Mheshimiwa **Balozi Dkt. Emmanuel John Nchimbi**, kwa kuteuliwa kuwa mgombea mwenza wa nafasi ya Rais wa

Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Mheshimiwa Balozi Dkt. Nchimbi ni mwanasiasa mzoefu mwenye uwezo mkubwa wa kiuongozi ndani ya Chama cha Mapinduzi, Serikali, na jumuiya za kimataifa.

10. Mheshimiwa Spika, napenda kuwapongeza wajumbe wote wa Mkutano Mkuu wa CCM ambao leo wamewakilishwa vema hapa bungeni na baadhi ya Wajumbe wa Mkutano Mkuu kwa maamuzi yao sahihi ya kuwapitishwa kwa nguvu moja Viongozi wetu wanao tarajiwa kupeperusha bendera ya CCM katika nafasi za juu za uongozi katika nchi yetu kupitia Uchaguzi Mkuu unaotarajiwa kufanyika mwezi Oktoba,2025.

11. Mheshimiwa Spika, kuchaguliwa kwao ni kielelezo cha ukomavu na imani kubwa waliyonayo wana CCM wote kwa viongozi hawa kutokana na uongozi wao makini na imara unaozingatia maslahi ya wananchi wote. Nitumie nafasi hii kuwaomba Watanzania wote

kuendelea kuwaunga mkono kwa ajili ya maendeleo ya Taifa letu.

12. Mheshimiwa Spika, nimpongeze Mheshimiwa **Steven Masatu Wasira** kwa kuchaguliwa kuwa Makamu Mwenyekiti wa Chama cha Mapinduzi Bara. Mheshimiwa Wasira ni kiongozi na mwanasiasa mkongwe, ambaye mchango wake unaendelea kuhitajika katika kuimarisha umoja na mshikamano wa Taifa letu.

13. Mheshimiwa Spika, nawashukuru na kuwapongeza Waheshimiwa Mawaziri wote kwa ujumla waliotangulia kutoa hoja zao hapa Bungeni, ambazo zimetoa dira na mwelekeo wa utekelezaji wa shughuli za Serikali kwa mwaka 2025/26. Vilevile, napenda kuwashukuru Waheshimiwa Mawaziri wote kwa kazi kubwa wanayoifanya na kwa ushirikiano wanaonipatia katika kutekeleza majukumu yangu ya kusimamia masuala ya Muungano na Mazingira nchini.

14. Mheshimiwa Spika, napenda kutoa shukrani na pongezi zangu za dhati kwako wewe binafsi Mheshimiwa **Dkt.Tulia Ackson (Mb.)**, kwa kuliongoza Bunge letu Tukufu kwa weledi na uadilifu mkubwa. Hakika katika kipindi cha uongozi wako tumeshuhudia mafanikio makubwa katika kuisimamia na kuishauri Serikali. Aidha, ninampongeza **Mheshimiwa Mussa Azzan Zungu (Mb.)**, Naibu Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kazi nzuri anayoifanya. Ninawapongeza pia **Mheshimiwa Najma Murtaza Giga (Mb.)**, **Mheshimiwa Joseph Kizito Mhagama (Mb.)** na **Mheshimiwa Deodatus Philip Mwanyika (Mb.)** Wenyeviti wa Bunge lako Tukufu kwa kukusaidia kuliongoza Bunge letu kwa weledi na uadilifu.

15. Mheshimiwa Spika, ninawashukuru watangulizi wangu katika awamu ya sita, Mheshimiwa **Dkt. Selemani Saidi Jafo (Mb.)**, Waziri wa Viwanda na Biashara na Mheshimiwa **Dkt. Ashatu Kachwamba Kijaji (Mb.)**, Waziri

wa Mifugo na Uvuvi kwa kazi nzuri waliyoifanya kwa kipindi chote walichohudumu katika Ofisi ya Makamu wa Rais. Vilevile, napenda kutoa shukrani kwa Waheshimiwa Mawaziri wote na Wabunge kwa ushirikiano mzuri wanaoutoa katika kutekeleza majukumu yangu. Aidha, ninawaahidi kuendelea kuwapa ushirikiano katika utekelezaji wa majukumu yao.

16. Mheshimiwa Spika, napenda kutoa shukrani na pongezi kwa Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria, Mheshimiwa **Dkt. Joseph Kizito Mhagama (Mb.)**, na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Maji na Mazingira, Mheshimiwa **Jackson Gedion Kiswaga (Mb.)**, pamoja na Makamu Wenyeviti na Waheshimiwa Wajumbe wa Kamati hizo kwa kupokea, kujadili, na kupitisha Taarifa ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa mwaka 2024/25 na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Makamu wa Rais kwa mwaka 2025/26.

17. *Mheshimiwa Spika*, naomba pia kuwashukuru Mama zetu, Mama Fatma Karume , Mke wa Rais wa Kwanza wa Zanzibar, Hayati Abeid Amani Karume kwa kukubali mwaliko wetu na kushiriki nasi leo hapa kwenye tukio hili muhimu pamoja na Mama Maria Nyerere, Mke wa Rais wa Kwanza wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Hayati Mwalimu Julius Kambarage Nyerere kwa kukubali mwaliko wetu kuwa pamoja nasi leo. Aidha, tunawashukuru sana Mama zetu hawa kwa kazi kubwa waliyoifanya ya kuwatia nguvu Marais wetu walioongoza mapambano ya ukombozi wa nchi yetu pamoja na kuasisi Muungano wetu ambao leo tunajivunia. Mwenyezi Mungu azidi kuwapa afya njema na umri mrefu wazee wetu hawa.

Salamu za Pole

18. *Mheshimiwa Spika*, napenda kutumia fursa hii kutoa pole kwa Bunge lako Tukufu kwa kuondokewa na mpendwa wetu **Dkt. Faustine**

Engelbert Ndugulile aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Kigamboni na Mkurugenzi Mteulewa wa Shirika la Afya Duniani ukanda wa Afrika. Tunaendelea kumuomba pumziko la milele.

19. Mheshimiwa Spika, Vilevile tarehe 20 Februari 2025, nchi ilimpoteza **Bi. Sifael Mushi**, ambaye ni miongoni mwa walioshiriki katika tukio la kuchanganya udongo wa iliyokuwa Tanganyika na Zanzibar tarehe 26 Aprili, 1965 wakati wa sherehe za kutimiza mwaka mmoja wa Muungano. Bi. Sifael Mushi atakumbukwa daima kwenye historia ya Muungano wetu.

20. Mheshimiwa Spika, baada ya salamu hizo na maelezo hayo ya utangulizi, sasa ninaomba kutoa taarifa ya utekelezaji wa majukumu ya Ofisi ya Makamu wa Rais katika kipindi cha mwaka 2024/25 na makadirio ya mapato na matumizi kwa mwaka 2025/26.

B. MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA 2024/25

Bajeti iliyoidhinishwa kwa Mwaka 2024/25

21. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi ya Makamu wa Rais kibajeti ina Mafungu mawili ambayo ni Fungu 26 - Ofisi Binafsi ya Makamu wa Rais na Fungu 31 - Ofisi ya Makamu wa Rais, Muungano na Mazingira.

Fungu 26:

22. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2024/25, jumla ya Shilingi 16,969,208,000.00 ziliidhinishwa kwa ajili ya Fungu 26. Kati ya fedha hizo, Shilingi 15,980,000,000.00 ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo na Shilingi 989,208,000.00 ni kwa ajili ya Mishahara.

Fungu 31:

23. *Mheshimiwa Spika*, kwa upande wa Fungu 31, jumla ya Shilingi 45,718,554,000.00 ziliidhinishwa. Kati ya fedha hizo Shilingi 23,810,713,000.00 ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na Shilingi 21,907,841,000.00 ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Bajeti ya Matumizi ya Kawaida inajumuisha Shilingi 3,899,034,000.00 kwa ajili ya mishahara ya watumishi wa Ofisi ya Makamu wa Rais, Shilingi 5,813,516,000.00 kwa ajili ya Mishahara ya Watumishi wa Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (NEMC) na Shilingi 14,098,163,000.00 kwa ajili ya Matumizi Mengineyo. Aidha, Bajeti ya Miradi ya Maendeleo inajumuisha Shilingi 3,602,000,000.00 fedha za ndani na Shilingi 18,305,841,000.00 fedha za nje.

Fedha zilizopokelewa na kutumika hadi Machi, 2025

Fungu 26

24. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha Julai, 2024 hadi Machi, 2025 jumla ya Shilingi 12,642,445,000.00 fedha za Matumizi ya Kawaida zilipokelewa kwa ajili ya kutekeleza majukumu ya Fungu 26 sawa na asilimia 75 ya bajeti iliyoidhinishwa. Kati ya fedha hizo, Shilingi 12,110,000,000.00 ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo, sawa na asilimia 76 na Shilingi 532,445,000.00 ni kwa ajili ya mishahara sawa na asilimia 54 ya bajeti iliyoidhinishwa. Aidha, katika kipindi hicho jumla ya Shilingi 12,498,163,818.58 zilitumika sawa na asilimia 99 ya fedha zilizopokelewa.

Fungu 31

25. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha Julai 2024 hadi Machi, 2025, Fungu 31 lilipokea jumla ya Shilingi 17,768,095,508.11 fedha za Matumizi ya Kawaida sawa na asilimia 75 ya

bajeti iliyoidhinishwa kwa ajili ya kutekeleza majukumu yake. Kati ya kiasi kilichopokelewa, Shilingi 2,790,546,090.97 ni mishahara ya Watumishi wa Ofisi ya Makamu wa Rais sawa na asilimia 72 ya bajeti iliyoidhinishwa, Shilingi 4,138,830,915.56 ni Mishahara ya Watumishi wa NEMC sawa na asilimia 71 ya bajeti iliyoidhinishwa, na Shilingi 10,838,718,501.58 ni Matumizi Mengineyo sawa na asilimia 77 ya bajeti iliyoidhinishwa. Kati ya kiasi cha Matumizi ya Kawaida kilichopokelewa, Shilingi 16,827,481,320.63 zilitumika sawa na asilimia 95.

26. *Mheshimiwa Spika*, kwa upande wa bajeti ya Miradi ya Maendeleo jumla ya Shilingi 11,719,488,299.10 zilipokelewa sawa na asilimia 53 ya bajeti iliyoidhinishwa. Kati ya kiasi hicho fedha za ndani ni Shilingi 722,188,299.10 na fedha za nje ni Shilingi 10,997,300,000.00. Aidha, katika kipindi hicho, Shilingi 7,748,358,299.10 zilitumika ambapo Shilingi 722,188,299.10 ni fedha za ndani sawa na

asilimia 100 na Shilingi 7,026,170,000.00 ni fedha za nje sawa na asilimia 64.

27. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha Julai, 2024 hadi Machi, 2025 Ofisi imeendelea kutekeleza majukumu yake kwa kuzingatia matakwa ya Ibara ya 47(1) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya mwaka 1977; Dira ya Taifa ya Maendeleo 2025; Mpango wa Taifa wa Tatu wa Maendeleo wa Miaka Mitano (2021/22 - 2025/26); Ilani ya Chama Cha Mapinduzi kwa ajili ya Uchaguzi Mkuu wa Mwaka 2020; Sera ya Taifa ya Mazingira ya mwaka 2021; Sera ya Taifa ya uchumi wa Buluu ya mwaka 2024; Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191; Ajenda ya Maendeleo ya Afrika (2063); Malengo ya Maendeleo Endelevu (2030); Mpango Kabambe wa Taifa wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (2022 - 2032); na Miongozo na Maelekezo mbalimbali yanayotolewa na Viongozi Wakuu.

KAZI ZILIZOTEKELEZWA KATIKA KIPINDI CHA JULAI, 2024 HADI MACHI, 2025

1) MASUALA YA MUUNGANO

28. *Mheshimiwa Spika*, Mtakubaliana nami kuwa, amani, umoja, ushirikiano na kuheshimiana baina ya pande zote mbili za Muungano ni matunda ya Muungano wetu adhimu. Mwaka huu Muungano unatimiza miaka 61 tangu kuasisiwa kwake ambayo ni zaidi ya nusu karne na ili kuendelea kuulinda, kuudumisha na kuimarisha Muungano wetu, hatuna budi kukumbuka tukio hili muhimu na kutathmini mafanikio makubwa yaliyopatikana kisiasa, kiuchumi na kijamii.

29. *Mheshimiwa Spika*, katika kuratibu masuala ya Muungano kwa mwaka 2024/25, Ofisi ya Makamu wa Rais ilipanga na kutekeleza yafuatayo:

a) Kuratibu Vikao vya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ ya Kushughulikia Masuala ya Muungano

30. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi ya Makamu wa Rais katika kipindi cha mwaka 2024/25, imeratibu vikao vitatu (3) vya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ vilivyojadili hoja nne (4) za Muungano. Vikao hivyo ni: Kikao cha Makatibu Wakuu wa SJMT na SMZ kilifanyika Ikulu, Dar es Salaam tarehe 25 Machi, 2025; Kikao cha Mawaziri wa SJMT na SMZ kilifanyika Ikulu, Dar es Salaam tarehe 25 Machi, 2025; na Kikao cha Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ ya Kushughulikia Masuala ya Muungano kilifanyika Ikulu, Dar es Salaam tarehe 4 Aprili, 2025. Vikao hivyo viliandaliwa na Sekretarieti ya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ iliyofanya vikao vyake tarehe 27 Agosti, 2024 na tarehe 21 Februari, 2025.

31. *Mheshimiwa Spika*, napenda kulihakikishia Bunge lako Tukufu kuwa, Serikali zote mbili zina

nia ya dhati na thabiti katika kuhakikisha kuwa, hoja za Muungano zilizopo kwa sasa na zitakazojitokeza zinashughulikiwa na kupatiwa ufumbuzi.

Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania akiongoza Kikao cha 15 cha Kamati ya Pamoja ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania (SJMT) na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar (SMZ) ya kushughulikia Masuala ya Muungano kilichofanyika katika Ukumbi wa Jakaya Kikwete, Ikulu Jijini Dar es Salaam tarehe 04 Aprili, 2025.

b) Kutoa Elimu kwa Umma kuhusu Muungano

32. Mheshimiwa Spika, katika kuhakikisha kuwa elimu kwa umma inatolewa kwa ufasaha, Ofisi imeandaa kipindi mahsusi kinachorushwa katika Runinga na Redio kijulikanacho kama

“Hii ni Jamhuri ya Muungano ya Tanzania”

kwa lengo la kuelimisha umma kuhusu Muungano. Kipindi hiki kinarushwa TBC na ZBC na kilizinduliwa rasmi na Mheshimiwa Dkt. Philip Isdor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania mwezi Julai, 2024. Maudhui yanayorushwa yanahusu: Misingi ya Muungano wa Tanganyika na Zanzibar; Matukio muhimu kuelekea Muungano; Wasifu wa Viongozi Wakuu waliohudumu katika Jamhuri ya Muungano wa Tanzania; na Majukumu ya Taasisi za Muungano. Hadi sasa jumla ya Vipindi 64 vya Redio na Runinga vimeandaliwa na kurushwa.

33. Mheshimiwa Spika, vilevile, elimu ya Muungano imeendelea kutolewa kwa umma kupitia maonesho ya Kitaifa ikiwemo Siku ya Wakulima (Nanenane) na Sherehe za Maadhimisho ya Mapinduzi ya Zanzibar. Aidha, elimu ya Muungano ilitolewa kwa makundi mbalimbali ikiwemo Waheshimiwa Wabunge.

c) Maadhimisho ya Miaka 61 ya Muungano

34. Mheshimiwa Spika, mwaka huu 2025, Maadhimisho yanafanyika katika ngazi ya Mikoa, Tanzania Bara na Zanzibar. Matukio mbalimbali yanaendelea kufanyika ikiwemo makongamano/midahalo ya Muungano katika ngazi ya Mikoa na Wilaya na hivyo elimu ya Muungano inatolewa kwa upana wake. Kauli Mbiu ya Mwaka huu ni “***Miaka 61 ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania: Muungano Wetu ni Dhamana, Heshima na Tunu ya Taifa: Shiriki Uchaguzi Mkuu wa Mwaka 2025***”. Aidha, Ofisi ya Makamu wa Rais inatekeleza Mpango Kabambe wa Elimu ya Muungano kwa Umma ambapo Viongozi mbalimbali wanashiriki katika vipindi kuhusu Muungano vinavyorushwa katika runinga, redio na mitandao ya kijamii.

35. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza maagizo ya Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya kurejesha Ligi ya Muungano,

napenda kutoa taarifa kuwa mashindano hayo yameanza tarehe 24 Aprili, 2025 na fainali itafanyika tarehe 01 Mei, 2025. Mashindano hayo yanashirikisha Timu nane (8), nne (04) kutoka Tanzania Bara na nne (04) kutoka Zanzibar na yanafanyika katika Uwanja wa Amaan, Zanzibar.

d) Kuanzisha Kituo cha Kumbukumbu na Nyaraka za Muungano (MAKAVAZI ya Muungano)

36. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi hiki, Ofisi inaendelea na maandalizi ya uanzishwaji wa Kituo cha Kumbukumbu na Nyaraka za Muungano (**MAKAVAZI ya Muungano**) kitakachokuwa katika Jengo la OMR – Mtumba, Dodoma. Kazi zilizofanyika zinajumuisha: Kikao cha wataalamu na kuandaa Mpango Kazi; kuandaa michoro na mgawanyo wa vyumba na kuidhinishwa na Idara ya Kumbukumbu na Nyaraka na Idara ya Makumbusho ya Taifa kwa mujibu wa Sheria; kukusanya Nyaraka

zinazohusu masuala ya Muungano ambazo ni Vitabu, Magazeti, picha, Hati (Instruments), Video, sauti na maandiko (Thesis) kutoka katika Shirika la Utangazji la Taifa (TBC), Ofisi ya Mpiga Chapa Mkuu wa Serikali, Shirika la Magazeti, Makumbusho ya Taifa la Tanzania, Chuo Kikuu cha Dar es Salaam, Uhuru Publication na Habari Maelezo.

e) Kuratibu Masuala ya Kiuchumi na Kijamii

i. Gawio kwa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar

37. *Mheshimiwa Spika*, Serikali imeendelea kuratibu gawio kwa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar kila mwaka ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2025 jumla ya shilingi bilioni 49.2 zimepokelewa Zanzibar. Fedha hizi zinajumuisha shilingi bilioni 14.00 ikiwa ni makato ya mishahara ya watumishi wa Zanzibar wanaofanya kazi Tanzania Bara (PAYE); shilingi bilioni 21.7 gawio la misaada na mikopo

nafuu ya kibajeti kutoka nje (*Government Budget Support - GBS*); na Shilingi bilioni 13.5 ikiwa ni gawio kutokana na faida ya Benki Kuu.

ii. Fedha za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo, Zanzibar

38. *Mheshimiwa Spika*; Serikali imeendelea kuratibu na kusimamia utekelezaji wa miradi ya kipaumbele na ufuatiliaji wa miradi inayotekelezwa kwa fedha za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo kwa Majimbo 50 ya Zanzibar, ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2025 jumla ya shilingi bilioni 2 zimepelekwa Zanzibar kwa ajili ya utekelezaji wa miradi. Miradi inayotekelezwa ni pamoja na miradi ya sekta za elimu, afya, maji, miundombinu na nishati. Aidha, kutokana na changamoto za sheria ya kusimamia fedha za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo, Ofisi ya Makamu wa Rais kwa kushirikiana na OR – TAMISEMI imeanza mchakato wa mapitio ya sheria hiyo ili kuboresha usimamizi na

utekelezaji wa miradi inayotekelezwa na fedha za Mfuko wa Jimbo.

39. *Mheshimiwa Spika*, vilevile, tarehe 28 Februari, 2025, Ofisi ilitoa semina kwa Waheshimiwa Wabunge wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kutoka Zanzibar kwa lengo la kuwa na uelewa wa pamoja kuhusu usimamizi na utekelezaji wa miradi inayotekelezwa kwa Fedha za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo. Katika semina hiyo Waheshimiwa Wabunge walipata fursa ya kujengewa uelewa kuhusu majukumu ya Taasisi za Muungano. Napenda kuwahakikishia Waheshimiwa Wabunge kuwa Ofisi itaendelea kutoa Semina kuhusu masuala mbalimbali ya Muungano mara kwa mara ili kujenga uelewa mpana wa masuala ya Muungano.

Wabunge wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kutoka Zanzibar wakishiriki Semina Kuhusu Usimamizi wa Fedha za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo na Taasisi za Muungano iliyofanyika Zanzibar, tarehe 28 Februari, 2025.

f) Miradi na Programu za Maendeleo zinazotekelezwa pande mbili za Muungano

40. Mheshimiwa Spika, kupitia Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, miradi na programu mbalimbali zimeendelea kutekelezwa pande mbili za Muungano kwa lengo la kuboresha ustawi wa kiuchumi na kijamii kwa wananchi ikiwemo: Ujenzi wa Barabara za Mkoani - Chake Chake, Tunguu – Makunduchi;

Ujenzi wa Vituo vya Afya Tanzania Bara na Zanzibar ikiwemo Kituo cha afya Kiuyu Minungwini, Kituo cha Afya Kizimkazi na Hospitali ya Rufaa Binguni; Programu ya Uhimilivu wa Mifumo ya Chakula Tanzania (TFSRP); Mradi wa Kuendeleza Mnyororo wa Thamani wa Bidhaa za Nyuki (BEVAC); na Miradi ya ujenzi wa nyumba za Polisi ikiwemo Pemba, Mfikiwa, Finya Kaskazini na Mazizini, Unguja.

41. *Mheshimiwa Spika*, miradi na programu nyingine ni pamoja na: Mfuko wa Maendeleo ya Jamii (Tanzania Social Action Fund - TASAF III; Miradi ya Mazingira (Mradi wa Kurejesha Ardhi Iliyoharibika na Kuongeza Usalama wa Chakula katika Maeneo Kame Nchini (LDSF), Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi kwa Kutumia Mifumo Ikolojia Vijijini (EBARR), Ujenzi wa Kuta kati Ufukwe wa Sipwese, Pemba, Kujenga Uhimilivu wa Jamii na Mifumo – Ikolojia katika Maeneo ya Misitu ya Miombo na Maeneo Kame Zanzibar (IAP), Mradi wa kuwezesha Uhimilivu

katika Visiwa Vidogo vidogo vya Bahari ya Hindi kwa Zanzibar n.k); Mradi wa Huduma za Maendeleo ya Biashara na Uongezaji wa Tija Katika Uzalishaji (*KAIZEN*); Mradi wa Kudhibiti Sumukuvu (TANIPAC); na Mradi wa Ufungaji wa mitambo ya sauti baina ya waongozaji ndege na marubani katika viwanja vya ndege 12 vya Tanzania Bara (10) na Zanzibar (2).

g) Mfumo wa Kielektroniki wa Uratibu wa Taarifa za Masuala ya Muungano na Yasiyo ya Muungano

42. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi imeanzisha Mfumo wa Kielektroniki wa Uratibu wa Taarifa za Masuala ya Muungano na Yasiyo ya Muungano (UNUMMiS) ambao utasaidia kurahisisha upatikanaji wa taarifa mbalimbali za masuala ya Muungano na Yasiyo ya Muungano kwa ajili ya kurahisisha utendaji kazi. Kwa sasa mfumo upo katika hatua za majaribio ili kuona kama unakidhi mahitaji ya watumiaji.

h) Kuratibu ushirikiano katika masuala yasiyo ya Muungano kati ya SJMT na SMZ

43. Mheshimiwa Spika, katika kipindi hiki, Ofisi imeendelea kuhimiza umuhimu wa Wizara/Taasisi na Idara za SJMT na SMZ zisizo za Muungano kufanya vikao vya ushirikiano. Hadi kufikia mwezi Machi, 2025 vikao tisa (9) vimefanyika. Lengo la vikao vya ushirikiano ni kubadilishana uzoefu, Sera, Sheria na utaalamu, katika utekelezaji wa mambo yasiyo ya Muungano.

i) Kuratibu utekelezaji wa masuala 22 ya Muungano

44. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa masuala 22 ya Muungano yanayosimamiwa na Wizara, Idara na Taasisi za Muungano. Tarehe 19 hadi 24 Februari, 2025 Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria ilifanya ziara Zanzibar na kutembelea Taasisi tano (5) za

Muungano ambazo ni Mamlaka ya Elimu Tanzania (TEA); Tume ya Vyuo Vikuu Tanzania (TCU); Ofisi ya Taifa ya Takwimu (NBS); Tume ya Pamoja ya Fedha (JFC); na Ofisi ya Msajili wa Vyama vya Siasa. Ziara hiyo ilikuwa na lengo la kufuatilia utekelezaji wa majukumu ya taasisi hizo. Aidha, Kamati ilielekeza Taasisi hizo kujenga Ofisi za kudumu Zanzibar.

Makamu Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria Mhe. Florent Kyombo akizungumza wakati wa ziara Kamati hiyo ya kutembelea Taasisi za Muungano zilizopo Zanzibar, tarehe 19 Februari, 2025.

45. Mheshimiwa Spika, Taasisi za Muungano zinaendelea kutekeleza majukumu yake pande zote mbili za Muungano ambapo katika kipindi

hicho, shughuli zilizotekelezwa ni pamoja na: Tume ya Vyuho Vikuu Tanzania (TCU) ilidahili jumla ya wanafunzi 137,817 wa Shahada ya kwanza katika Vyuho 86 vya Elimu ya Juu nchini ambapo kati ya wanafunzi hao, 4,860 walidahiliwa katika Vyuho saba (7) vya Elimu ya Juu, Zanzibar; Mamlaka ya Elimu Tanzania (TEA) iliwezesha ujenzi wa mabweni mawili katika Chuo cha Ualimu cha Kiislam (*Pemba Islamic Teachers College*) uliogharimu kiasi cha shilingi milioni 300; na Mamlaka ya Hali ya Hewa Tanzania (TMA) ilifunga seti ya mitambo 20 ya hali ya hewa na seti ya mitambo 15 ya hali ya hewa - kilimo inayojiendesha yenyewe katika maeneo mbalimbali ya Tanzania Bara na Zanzibar.

46. Mheshimiwa Spika, mafanikio mengine ni Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA) iliratibu ujenzi wa mfumo wa ubadilishanaji taarifa za ZanXchange unaosimamiwa na Mamlaka ya Utambulisho Zanzibar na kujenga uwezo wa vijana 80 kuhusu utengenezaji wa

mifumo laini na Programu za TEHAMA kupitia Taasisi ya Python Tanzania katika Chuo Kikuu cha Taifa Zanzibar (SUZA).

2) HIFADHI NA USIMAMIZI ENDELEVU WA MAZINGIRA

47. *Mheshimiwa Spika*, maendeleo endelevu ya Taifa letu yanachangiwa na ukuaji wa uchumi, ustawi wa jamii na utunzaji wa Mazingira. Aidha, matumizi endelevu ya rasilimali zilizopo ni muhimu kwa maslahi ya vizazi vya sasa na vijavyo. Hivyo, suala la usimamizi na uhifadhi wa mazingira ni kipaumbele cha Serikali ya Awamu ya Sita katika kuleta maendeleo endelevu nchini. Pamoja na jitihada zinazoendelea kufanyika na mafanikio yaliyopatikana katika eneo hili, uharibifu wa mazingira nchini umeendelea kuathiri ustawi wa hali ya maisha na ukuaji wa uchumi nchini kutokana na changamoto zilizopo. Changamoto hizo ni pamoja na: upotevu wa makazi ya wanyamapori na bayoanuai; Ukataji ovyo wa

miti na uharibifu wa misitu unaochangiwa na utegemezi wa matumizi ya nishati ya kuni na mkaa; Uchafuzi wa mazingira; Uharibifu wa vyanzo vya maji, mifumo ikolojia ya ukanda wa pwani na bahari; Kuenea kwa viumbe vamizi; na Athari za mabadiliko ya tabianchi. Kwa kiasi kikubwa uharibifu wa mazingira unatokana na shughuli za kibinadamu zisizo endelevu zinazofanyika katika maeneo mbalimbali nchini.

48. *Mheshimiwa Spika*, katika kukabiliana na changamoto za uharibifu wa mazingira nchini na mabadiliko ya tabianchi, Serikali imeendelea kuratibu na kusimamia utekelezaji wa Sera, Sheria, Mikakati, Miongozo na Miradi mbalimbali ya hifadhi na usimamizi wa mazingira pamoja na kuratibu utekelezaji wa Mikataba ya Kikanda na Kimataifa inayohusu Hifadhi ya Mazingira na Mabadiliko ya Tabianchi. Hivyo, kwa mwaka 2024/25, Ofisi kwa kushirikiana na wadau mbalimbali imetekeleza yafuatayo:-

a) Kuratibu Utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Mazingira ya mwaka 2021

49. *Mheshimiwa Spika*, Katika kipindi cha mwaka 2024/25, Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Mazingira ya mwaka 2021 ambapo mafanikio yaliyopatikana katika kipindi hicho ni pamoja na: Kujumuishwa kwa masuala ya mazingira na mabadiliko ya tabianchi katika sera, mikakati pamoja na mipango na bajeti ya Serikali; na Kuimarika kwa uratibu na ushirikiano wa kisekta katika utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 ikiwemo kuimarishwa kwa Vitengo vya Mazingira katika Wizara na Taasisi za Umma.

b) Kuratibu Utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191

i) Kanuni na Miongozo ya Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira

50. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2024/25, Ofisi imeandaa Kanuni nne (4) ambazo ni: Kanuni za Upatikanaji na Mgawanyo wa Faida za Rasilimali za Kijenetiki, Tangazo la Serikali Na. 387/2024; Kanuni za Dhamana ya Kuzingatia Masharti ya Mazingira, Tangazo la Serikali Na. 388/2024; Kanuni za Usimamizi Jumuishi wa Ukanda wa Pwani, Tangazo la Serikali Na. 384/2024; na Kanuni za Haki ya Fidha, Tangazo la Serikali Na. 385/2024. Aidha, Ofisi imeratibu na kukamilisha mapitio ya Kanuni tano (5) ili kuendana na mahitaji ya sasa ya hifadhi na usimamizi wa mazingira. Kanuni hizo ni: Kanuni za Ada na Tozo, Tangazo la Serikali Na. 588/2024; Kanuni za Tathmini ya Athari kwa Mazingira na Ukaguzi, Tangazo la Serikali Na. 957/2024; Kanuni za Dhamana ya Kuzingatia Masharti ya Mazingira, Tangazo la Serikali Na. 189/2025; Kanuni za Usimamizi Jumuishi wa Ukanda wa Pwani, Tangazo la Serikali Na. 188/2025; Kanuni za Upatikanaji na

Mgawanyo wa Faida za Rasimali za Kijenetiki,
Tangazo la Serikali Na. 187/2025.

51. Mheshimiwa Spika, Ofisi inaendelea kukamilisha Kanuni tatu (3) ambazo ni: Kanuni za Udhibiti na Usimamizi wa Kemikali zinazodumu kwenye mazingira kwa muda mrefu; Katazo la Matumizi ya Kuni na Mkaa kwa Taasisi zinazolisha watu zaidi ya 100 kwa siku; Kanuni za Usimamizi wa Maeneo Lindwa na Nyeti; na Kanuni ya Udhibiti wa Taka Ngumu ya mwaka 2009 ambayo imefanyiwa mapitio ili iendane na matakwa ya sasa.

52. Mheshimiwa Spika, Vilevile, Ofisi imekamilisha Miongozo mitatu (3) na mikakati miwili (2) ya hifadhi ya Mazingira ambayo ni: Mwongozo wa Kuhuisha Masuala ya Urejeshwaji wa Mazingira Kwenye Sera, Sheria, Mipango, Mikakati na Programu; Mwongozo wa Kuhuisha Masuala ya Jinsia Kwenye Urejeshaji wa Mazingira; Mwongozo wa Taifa wa Tathmini ya Athari na Ukaguzi wa

Mazingira kwa Wizara za Kisekta; Mkakati wa Taifa wa Usimamizi wa Taka (2025-2030); na Mkakati wa Taifa wa Kuhifadhi Bayoanuai (2025-2030).

ii) Mapitio ya Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191

53. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2024/25, Serikali iliwasilisha muswada wa marekebisho madogo ya Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 uliopitishwa na Bunge tarehe 12 Februari, 2025 na kusainiwa tarehe 4 Machi, 2025 kuwa Sheria ya Marekebisho ya Sheria ya Usimamizi wa Mazingira Na.5 ya mwaka 2025. Masuala yaliyozingatiwa ni pamoja na: Kuanzishwa kwa Kamati ya Kitaifa ya Usimamizi wa masuala ya mabadiliko ya tabianchi; Kuanzishwa kisheria Kituo cha Taifa cha Kuratibu Kaboni; na Kuongeza jukumu la usimamizi wa mabadiliko ya tabianchi kwa vitengo vya mazingira kwa Wizara za Kisekta.

iii) Taarifa ya Hali ya Mazingira

54. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2024/25, Ofisi imekamilisha Taarifa ya Nne ya Hali ya Mazingira Nchini kwa mujibu wa matakwa ya Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191. Aidha, taarifa hiyo itawasilishwa katika Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa mujibu wa Sheria.

iv) Utoaji wa Vibali vya Tathmini ya Mazingira Kimkakati (TMK)

55. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2024/25, Ofisi imetoa kibali kimoja (1) cha Tathmini ya Mazingira Kimkakati (TMK) kwa Mradi wa Mabasi Yaendayo Kasi katika Jiji la Dar es Salaam (*Transit Oriented Development (TOD) in Dar es Salaam City*). Aidha, miradi sita (6) ya kimkakati iko katika hatua tofauti za taratibu za kupatiwa vibali vya TMK. Miradi hiyo ni pamoja na Uanzishwaji na Uendelezaji wa Vizimba vya Samaki Ziwa Victoria; Bonde la Mto Msimbazi; Kongani ya

Viwanda Kibaha; Uchimbaji wa Madini ya Urani
Mto Mkuju; Mpango Kabambe wa Mji wa
Kibaha; na Maeneo Maalumu ya Kiuchumi
katika Wilaya ya Simanjiro.

**v) Mkutano Maalum wa Wadau wa
Mazingira Kuhusu Mwenendo wa
Hali ya Mazingira Nchini**

56. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi iliratibu Mkutano
Maalum wa Viongozi na Wataalam na Wadau
wa Mazingira Kuhusu Mwenendo wa Hali ya
Mazingira Nchini uliofanyika tarehe 9 - 10
Septemba, 2024, Dodoma, uliohudhuriwa na
Washiriki 2,541. Lengo la Mkutano huo lilikuwa
kujadili hali ya mazingira na mabadiliko ya
tabianchi nchini pamoja na ushiriki wa jamii na
taasisi katika masuala ya Biashara ya Kaboni.
Maazimio ya Mkutano huo yalijumuisha: Suala
la hifadhi ya mazingira kupewa kipaumbele
katika mipango na bajeti za wadau wote
ikiwemo bajeti za Serikali Kuu, Mamlaka za
Serikali za Mitaa, Sekta Binafsi na Asasi za

Kiraia; Kuweka mazingira wezeshi yatakayohakikisha gharama nafuu na upatikanaji wa teknolojia ya nishati safi ya kupikia; Suala la Mazingira kuwa ajenda ya kudumu katika vikao vyote vya Mamlaka za Serikali za Mitaa; kurejesha Idara ya Mazingira katika Mamlaka za Serikali za Mitaa; Kuimarisha usimamizi wa uchumi wa buluu; Kuhamasisha wadau wote kushiriki na kunufaika na fursa za biashara ya kaboni; na Kuboresha mbinu za utoaji elimu ya mazingira kwa umma.

Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango akiwapongeza Wanafunzi wa Shule ya Msingi Mnadani ya Jijini Dodoma mara baada ya kuimba wimbo wa kuhamasisha utunzaji mazingira katika Mkutano Maalum wa

c) Kuratibu Utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Taifa wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (2022 – 2032)

57. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2024/25, Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Taifa wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira ambapo jumla ya maandiko dhana ya miradi kumi na sita (16) yameandaliwa. Aidha, maandiko dhana ya miradi sita (6) kati ya kumi na sita (16) yenye thamani ya shilingi bilioni 96.2 yamewasilishwa kwenye Sekretarieti za Mifuko ya Kimataifa na kupata idhini ya kuandaa maandiko kamili ya miradi. Miradi hiyo ni: Uhifadhi mazingira na kuongeza uhimilivu wa mabadiliko ya tabianchi katika Bonde la Mto Wami na Ruvu; Hifadhi ya eneo la Ardhi-oevu ya Malagarasi-Moyowosi; Kuongeza uhimilivu dhidi ya mabadiliko ya tabianchi kwa jamii za wakulima na wafugaji; Matumizi endelevu ya ardhi na ustawi wa jamii

katika maeneo kame na njia za uhamaji wa mifugo; Kuwezesha Jamii zinazozunguka hifadhi za Serengeti na Ngorongoro kukabiliana na athari za mabadiliko ya tabianchi kwa kutumia mifumo ya kiikolojia; na Kuhimili mabadiliko ya Tabianchi katika jamii zinazozunguka misitu ya Miombo katika mikoa ya Tabora, Katavi na Rukwa kwa Tanzania Bara na Zanzibar.

58. *Mheshimiwa Spika*, utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Mazingira katika Wizara za Kisekta umehusisha shughuli zifuatazo: kufanya Tathmini ya Matumizi ya Fedha za Umma (*Public Expenditure Review - PER*) katika masuala ya lishe, jinsia na mazingira; Kuanzisha mchakato wa uanzishwaji wa Kitengo cha Fedha za Mabadiliko ya Tabianchi katika Wizara ya Fedha kwa lengo la kuimarisha upatikanaji na uratibu wa fedha za mabadiliko ya tabianchi kwa vyanzo vya ndani na nje ya nchi; na Kuandaliwa kwa Mpango-Kazi wa Mazingira wa Sekta ya Uchukuzi (2025-2030).

59. Mheshimiwa Spika, nitumie fursa hii kuendelea kuwahimiza wadau wote kuhakikisha wanajumuisha utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Taifa wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira 2022 – 2032 katika sera, mikakati, mipango na bajeti zao.

d) Kuimarisha uratibu na utekelezaji wa masuala ya Hifadhi ya Usimamizi wa Mazingira katika Wizara za kisekta, Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa

60. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2024/25, Ofisi imeteua Maafisa Viungo 28 kwa lengo la kuimarisha uratibu, msukumo na ufuatiliaji wa shughuli za hifadhi na usimamizi wa mazingira kwenye Wizara, Taasisi za Umma, Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa. Hatua hii imeimarisha ufuatiliaji na usimamizi wa mazingira katika Sekretarieti za Mikoa na

Mamlaka za Serikali za Mitaa. Baadhi ya mafanikio muhimu ni pamoja na: Kuongezeka kwa uelewa kuhusu uzingatiaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira; kubainishwa kwa fursa na changamoto za uhifadhi wa mazingira katika mikoa na kuweka mikakati ya kunufaika na fursa hizo na kukabiliana na changamoto zilizopo; kuhamasisha ushiriki katika biashara ya kaboni ambapo viongozi wa Sekretarieti za Mikoa 26, Mamlaka za Serikali za Mitaa na Wakuu wa Taasisi za Umma 284 walijengewa uwezo kuhusu Biashara ya Kaboni. Aidha, baadhi ya Halmashauri zimeanza kutenga maeneo ya Misitu na taratibu nyingine za usajili zinaendelea kwa ajili ya kuingizwa katika Biashara ya Kaboni zikiwemo: Halmashauri za Wilaya za Busekelo (Msitu wa hekta 684.8); Pangani (Msitu wa Mikoko wenye Hekta 3,750); Sumbawanga (Msitu wa Lyampa Iya Mfipa wenye Hekta 8,870); na Iringa (misitu yenye jumla ya Hekta 20,577.23).

e) Udhibiti wa taka

61. *Mheshimiwa Spika*, ili kudhibiti usimamizi wa taka na kuimarisha usafi wa mazingira katika maeneo ya majiji na miji, Serikali kwa kushirikiana na wadau mbalimbali ikiwemo sekta binafsi, imeendelea kuboresha mifumo ya usafi wa mazingira ikiwemo ujenzi wa vituo vya kukusanya, kuhifadhi na kurejeleza taka ngumu na uboreshaji wa mifumo ya majitaka katika miji na majiji. Mathalani, Jiji la Dar es Salaam lina jumla ya viwanda/vituo vya urejelezaji 44 vya taka aina ya plastiki, chuma chakavu, mafuta machafu, tairi chakavu, taka za kielektroniki na taka ozo ambapo jumla ya tani 12,926 za taka zimechakatwa. Uwepo wa mfumo huu umepunguza kiasi cha taka kinachopelekwa dambo; na kutoa fursa za ajira na kipato kwa makampuni na vikundi vya ukusanyaji wa taka.

62. *Mheshimiwa Spika*, bado hali ya usafi wa miji na majiji yetu siyo ya kuridhisha. Kupitia

Bunge lako Tukufu, nazielekeza Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kuendelea kusimamia udhibiti wa taka na kuimarisha usafi wa mazingira katika maeneo yao. Aidha, natoa rai kwa wananchi na wadau wote kuendeleza utamaduni wa kufanya usafi katika maeneo yao.

f) Nishati Safi ya Kupikia

63. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi ya Makamu wa Rais imeendelea kutekeleza Mkakati wa Taifa wa Matumizi ya Nishati Safi ya Kupikia (2024-2034). Ofisi imefanya ufuatiliaji wa utekelezaji wa matumizi ya nishati safi ya kupikia kwa taasisi za umma na binafsi, ambapo jumla ya Taasisi 903 zimeanza kutumia nishati safi ya kupikia. Taasisi hizo ni pamoja na: Shule za Msingi na Sekondari; Vyuo vya Kati na Ualimu; Magereza; Jeshi la Ulinzi; Jeshi la Kujenga Taifa; Sekta Binafsi na Taasisi za Dini.

64. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi hicho, Ofisi imefanya uhamasishaji kwa Taasisi za

kifedha kuwezesha wadau wa nishati safi ya kupikia ambapo kwa mwaka 2025, Benki ya NMB imetenga jumla ya kiasi cha shilingi bilioni 100 kwa ajili ya utoaji wa mikopo yenye riba nafuu kwa makampuni ya usambazaji wa gesi pamoja na wajasiriamali wadogo wakiwemo Baba na Mama lishe ili waweze kuweka miundombinu ya nishati safi ya kupikia katika maeneo yao ya biashara.

65. *Mheshimiwa Spika,* katika kuendelea kuhamasisha matumizi ya nishati safi ya kupikia, Ofisi ya Makamu wa Rais kupitia Kituo cha Taifa cha Kuratibu Kaboni (NCCMC), kwa kushirikiana na Shirika la Chakula Duniani (WFP) imeanzisha miradi ya mfano ya biashara ya kaboni kwa shule za msingi na sekondari zinazotumia nishati safi ya kupikia ya majiko ya umeme (pressure cookers) kwa mikoa ya Kigoma, Tabora na Dar es Salaam kama maeneo ya majaribio. Aidha, miradi hiyo inatarajiwa kutekelezwa katika maeneo

mengine nchini na hivyo kuwezesha taasisi hizo kupata mapato yatokanayo na biashara hiyo.

66. Mheshimiwa Spika, kupitia Bunge lako Tukufu naomba kuzielekeza Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kuendelea kusimamia utekelezaji wa katazo la matumizi ya kuni na mkaa kwa Taasisi za Umma na Binafsi zinazolisha watu zaidi ya 100 sambamba na kuendelea kutoa elimu kuhusu matumizi ya nishati safi ya kupikia kwa jamii.

g) Elimu kwa Umma Kuhusu Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira na Mabadiliko ya Tabianchi

67. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2024/25, Ofisi imeendelea kutoa elimu kwa umma kuhusu hifadhi na usimamizi wa mazingira kupitia vyombo vya habari, makongamano, semina, warsha na maonesho ya kitaifa na kimataifa. Aidha, Ofisi imeanzisha kipindi maalumu kiitwacho **“Mazingira Yetu na Tanzania Ijaye”** ambapo jumla ya vipindi 67

ikiwemo vipindi 36 vya runinga vilirushwa kupitia TBC1, Channel Ten na Azam TV; na Vipindi 31 vimeandaliwa na kurushwa kupitia Redio ya TBC Taifa. Vipindi hivyo vilihusu Matumizi ya nishati Safi ya kupikia, Fursa za Uwekezaji katika Sekta ya Mazingira, Biashara ya Kaboni, Kampeni ya Upandaji Miti, Maadhimisho ya Siku ya Hifadhi ya Tabaka la Ozoni, Uhamasishaji wa Usafi wa Mazingira; na Udhibiti wa Taka Ngumu. Aidha, ili kuhakikisha kuwa uhifadhi wa mazingira unakuwa endelevu, Ofisi ya Makamu wa Rais imepanga kutoa elimu ya mazingira kwa umma kuanzia ngazi za chini hususan watoto ili kuwajengea utamaduni wa usafi na uhifadhi wa mazingira.

h) Maadhimisho ya Siku ya Mazingira Duniani

68. *Mheshimiwa Spika*, katika kuendelea kutoa elimu kwa umma kuhusu uhifadhi na usimamizi wa mazingira, Ofisi imepanga kufanya maadhimisho ya kitaifa ya Siku ya Mazingira

Duniani yatakayofanyika tarehe 05 Juni, 2025. Shughuli zilizopangwa kufanyika kuelekea kilele cha maadhimisho hayo ni pamoja na: Kongamano la Viongozi wa Dini; Usafi wa Mazingira nchi nzima; Uzinduzi wa Jukwaa Maalumu la Wadau wa Mazingira kwa ajili ya kujadili kwa pamoja changamoto na fursa katika uhifadhi na usimamizi wa mazingira kwa Tanzania Bara na Zanzibar; Tamasha la Vijana Kuhusu Mazingira; na Tamasha la Wadau wa Nishati Safi ya Kupikia. Vilevile, maadhimisho haya yatashirikisha ipasavyo vyombo vya habari na mitandao ya kijamii ili kuhakikisha elimu ya hifadhi ya mazingira itakayotolewa wakati wa maadhimisho hayo inawafikia wananchi wengi.

i) Kampeni ya Kitaifa ya Upandaji miti

69. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kuhamasisha Kampeni ya upandaji na utunzaji miti ambayo inalenga kila Halmashauri kupanda miti milioni 1.5 kila mwaka ambapo takribani miti

224,795,501 ilipandwa katika Halmashauri zote nchini, sawa na asilimia 81 ya lengo la miti 276,000,000.

70. *Mheshimiwa Spika*, pamoja na mkakati huu wa kitaifa, Ofisi ya Makamu wa Rais imekuwa ikihamasisha wadau mbalimbali kujihusisha na suala la kukijanisha Jiji la Dodoma. Kwa mfano Wakala wa Barabara Tanzania (TANROADS) imekuwa ikisaidia juhudi za Serikali, katika kukabiliana na Athari za mabadiliko ya Tabianchi, kupitia mradi wa Jawabu la Kijani (*Green Solutions Project*), unaofadhiliwa na Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB), katika Jiji la Dodoma. Mradi huu umejikita katika upandaji wa miti katika eneo la pembezoni mwa barabara (*Green belt roads*) ikiwa ni pamoja na uchimbaji wa visima vya maji kwa ajili ya ustawi wa miti inayopandwa. Mwamko huo wa upandaji miti barabarani, pia umeungwa mkono na JKT Makutupora, ambapo tayari sura ya kijani katika eneo hilo imeanza kujitokeza.

71. *Mheshimiwa Spika*, nitoe rai kwa wananchi, taasisi mbalimbali na sekta binafsi kuendelea kupanda na kuitunza miti hasa katika kipindi hiki ambacho mvua za masika zinaendelea kunyesha. Vilevile, nizikumbushe Halmashauri zote kuendelea kusimamia na kuhamasisha zoezi la upandaji miti. Aidha, katika kuendeleza kampeni ya kukijanisha Dodoma jumla ya miti 1,238,628 ilipandwa katika Mkoa wa Dodoma na bustani za kijani kumi na mbili (12) zimeanzishwa.

72. *Mheshimiwa Spika*, pamoja na hili naendelea kusesitiza umuhimu wa upandaji wa miti katika Barabara zetu pamoja na uanzishwaji na uendelezaji wa bustani za Kijani katika Jiji letu la Dodoma, ili kupunguza hali ya ukame. Bustani hizi pamoja na kuwa na umuhimu kwa upande wa mazingira zitasaidia ajira kwa vijana wetu na pia kusaidia kukuza utalii wa ndani ya nchi. Hivyo, natoa rai kwa wadau mbalimbali wa maendeleo kuunga mkono jitihada hizi. Vilevile, nizikumbushe

Taasisi husika kutoa elimu kwa wananchi kuhusu aina ya miti ya kupanda katika maeneo mbalimbali na kutoa ushauri wa namna ya kupanda miti na maua kwenye maeneo ya miji, ikiwa ni pamoja na maeneo kame na ya milima.

j) Kuratibu na Kusimamia Biashara ya Kaboni nchini

73. Mheshimiwa Spika, mwezi Februari 2025, Bunge lako Tukufu lilipitisha Muswada wa Marekebisho ya Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 ambayo yalijumuisha kuanzishwa kisheria Kituo cha Taifa cha Kuratibu Kaboni (*National Carbon Monitoring Centre – NCMC*). Kuanzishwa kwa Kituo hiki ni hatua ya kimkakati itakayoweza Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kunufaika zaidi na biashara ya Kaboni na hivyo kuongeza pato la taifa.

74. Mheshimiwa Spika, Ofisi kwa kushirikiana na NCMC, imeendelea kuratibu na kuimarisha usimamizi wa Biashara ya Kaboni nchini

ambapo jumla ya Miradi 73 ya Biashara ya Kaboni imesajiliwa na ipo katika hatua mbalimbali za utekelezaji.

75. *Mheshimiwa Spika*, Biashara ya kaboni imeanza kuleta manufaa kiasi katika baadhi ya maeneo nchini ambapo kiasi cha Shilingi bilioni 45 zimelipwa na kunufaisha wananchi katika Halmashauri kumi (10) nchini kama gawio la mauzo ya viwango vya kaboni.

76. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi hicho, Ofisi iliratibu vikao mbalimbali ikiwa ni pamoja na: Kikao cha kuwajengea uwezo Makatibu Wakuu 21 kuhusu biashara ya kaboni kilichofanyika mwezi Agosti, 2024 Dodoma; Kikao na Wawakilishi wa Makampuni 27 yanayojihusisha na biashara ya Kaboni; Vikao vya kimkakati vya kuimarisha usimamizi wa biashara ya Kaboni baina ya Ofisi ya Makamu wa Rais na Ofisi ya Rais - TAMISEMI; Wizara ya Fedha; Wizara ya Maliasili na Utalii; Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa; na

Shirikisho la Vyama vya Wafanyakazi Tanzania (TUCTA). Aidha, Ofisi iliratibu Mkutano wa Wakuu wa Taasisi na Mashirika ya Umma uliohusisha washiriki 850 uliolenga pamoja na mambo mengine kuibua fursa ya miradi ya kimkakati ya kitaifa ya biashara ya kaboni.

77. *Mheshimiwa Spika*, katika kuhakikisha kuwa biashara ya kaboni inaendeshwa kwa uwazi na fursa zilizopo zinatumiwa ipasavyo na kuleta tija na manufaa kwa wananchi, Serikali imeunda Kamati ya Wataalamu iliyopewa majukumu ya kushauri kuhusu mikakati madhubuti ya kuimarisha usimamizi wa biashara ya kaboni; na kubaini na kutoa mapendekezo ya kushughulikia changamoto zilizopo au zinazoweza kujitokeza katika biashara ya kaboni. Kamati hiyo inajumuisha wajumbe kutoka Ofisi ya Rais - TAMISEMI; Ofisi ya Makamu wa Rais; Ofisi ya Makamu wa Kwanza wa Rais – Zanzibar; Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali; Wizara zenye dhamana ya: Fedha; Mambo ya Nje; Viwanda na Biashara; Mambo

ya Ndani ya Nchi; Ardhi; Kilimo; Madini; Mifugo na Uvuvi; Nishati; Uchukuzi; na Maliasili na Utalii. Wajumbe wengine ni kutoka: Benki Kuu ya Tanzania; Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA); Wakala wa Huduma za Misitu Tanzania (TFS); Chuo Kikuu cha Dodoma; Mamlaka ya Masoko ya Mitaji na Dhamana; Soko la Bidhaa (TMX); Wawakilishi wa Mashirika yasiyo ya Kiserikali (NGOs); na Sekta Binafsi. Aidha, Kamati husika inatarajiwa kuwasilisha taarifa yake tarehe 09 Mei, 2025.

78. *Mheshimiwa Spika*, katika kubadilishana uzoefu kuhusu biashara ya kaboni, wataalam kutoka nchi ya Malawi walifanya ziara ya mafunzo nchini kwa lengo la kupata uzoefu kuhusu uratibu na usimamizi wa biashara ya kaboni. Aidha, Viongozi na wataalamu mbalimbali kutoka Ofisi ya Makamu wa Rais na NCMC walishiriki ziara ya mafunzo kuhusu usimamizi wa biashara ya kaboni nchini Ghana na Korea ya Kusini. Vile vile, Wataalamu 167

kutoka Wizara na Taasisi za umma walijengewa uwezo kuhusu masuala ya biashara ya Kaboni.

79. Mheshimiwa Spika, kutokana na ukweli kuwa Biashara ya Kaboni ni dhana ngeni kwa wananchi walio wengi, nitoe rai kwa umma kutumia ipasavyo Kituo cha Uratibu wa Kaboni nchini ili kupata ushauri wa kitaalamu na miongozo stahiki kuhusu biashara hiyo ambayo siyo tu inachangia ukuaji wa uchumi lakini pia uhifadhi wa mazingira na kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi. Aidha, natoa rai kwa taasisi za umma na sekta binafsi zijumuishe masuala ya biashara ya kaboni katika miradi yake ya maendeleo.

k) Ushiriki wa Nchi Katika Mikutano ya Kikanda na Kimataifa ya Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira

80. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2024/25, Ofisi iliratibu na kushiriki katika mikutano mbalimbali ya Mikataba ya Kikanda

na Kimataifa inayohusu Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira kama ifuatavyo:-

i) Mkutano wa 29 wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Mabadiliko ya Tabianchi

81. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi iliratibu ushiriki wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania katika Mkutano wa 29 wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Mabadiliko ya Tabianchi uliofanyika jijini Baku, Azerbaijan tarehe 11 hadi 22 Novemba, 2024. Ujumbe wa Tanzania uliongozwa na Mheshimiwa **Dkt. Philip Isdor Mpango**, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Philip Mpango akifungua Mkutano wa Nishati Safi ya Kupikia ulioandaliwa na Tanzania kwa kushirikiana na Umoja wa Afrika (AU) pamoja na Tume ya Nishati Afrika (AFREC) Pembezoni mwa Mkutano wa 29 wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa kuhusu Mabadiliko ya Tabianchi (COP-29) jijini Baku, Azerbaijan.

82. Mheshimiwa Spika, makubaliano yaliyofikiwa katika Mkutano huo na yenye maslahi kwa Taifa ni pamoja na: Kuanza kufanya kazi kwa Mfuko wa Kushughulikia Upotevu na Hasara zitokanazo na mabadiliko ya tabianchi; Kuwekwa kwa utaratibu wa wazi wa kusimamia miradi ya biashara ya Kaboni inayotekelezwa baina ya nchi na nchi pamoja na miradi ya upandaji miti kukubaliwa kusajiliwa katika biashara ya Kaboni; Kuongeza muda wa

utekelezaji wa Mpango-kazi wa Lima kuhusu kuhuisha masuala ya Jinsia kwenye Mabadiliko ya Tabianchi kwa miaka 10 (2025-2035); na Nchi wanachama kuwasilisha Awamu ya Tatu ya Michango ya Taifa ya Kukabiliana na Mabadiliko ya Tabianchi (NDC. 3.0).

83. *Mheshimiwa Spika*, ushiriki wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania katika mkutano wa COP29 umekuwa na tija na mafanikio kwa Taifa ambapo pamoja na mambo mengine Tanzania imefanikiwa kupata ahadi ya Dola za Marekani milioni 782.2 sawa na takriban Shilingi trilioni 1.944 kwa ajili ya miradi ya hifadhi ya mazingira na mabadiliko ya tabianchi. Katika kufuatilia ahadi zilizotolewa katika COP29, hadi Machi, 2025 kiasi cha Dola za Marekani Milioni 463.31 zipo katika hatua mbalimbali za upatikanaji kwa ajili ya kuwezesha kuanza kwa utekelezaji wa miradi.

Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Philip Mpango akiteta na Mtendaji Mkuu wa Taasisi ya Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi Duniani (GCA) Prof. Patrick Verkooijen, pembezoni mwa Mkutano wa 29 wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa kuhusu Mabadiliko ya Tabianchi (COP-29) jijini Baku, Azerbaijan.

84. Mheshimiwa Spika, Majadiliano katika Mkataba wa Umoja wa Mataifa huendeshwa kupitia makundi mbalimbali ya Watalamu likiwemo Kundi la Nchi za Afrika. Katika mwaka 2024/25 Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ilichaguliwa kuwa Mwenyekiti wa Nchi za Afrika ambapo Dkt. Richard Stanslaus Muyungi, Mjumbe Maalum na Mshauri wa Rais wa masuala ya Mazingira na Mabadiliko ya Tabianchi ndiye Mwenyekiti wa Kundi la

Wataalamu wa Afrika (AGN). Tunampongeza sana Dkt. Muyungi kwa kuteuliwa kuwa Mwenyekiti wa AGN. Aidha, mwenyekiti huyo ameanza kuetekeleza majukumu yake kuanzia tarehe 15 Machi 2025 kwa kipindi cha mwaka mmoja. Hii mara ya Kwanza kwa Jamhuri ya Muungano kuwa mwenyekiti wa kundi hili. Aidha, majukumu ya nafasi hiyo ya Uenyekiti ni pamoja na: Kuongoza Majadiliano ya Kitaalam katika Mikutano ya Kikanda na Kimataifa; Kuratibu maandalizi na kuwasilisha Msimamo wa nchi za Afrika katika Majadiliano ya Mikutano ya Kikanda na Kimataifa; Kusimamia Agenda ya Nishati safi ya Kupikia ikiwemo upatikanaji wa fedha za kutekeleza Programu ya Nishati Safi ya Kupikia ambayo inaongozwa na Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

**ii) Mkutano wa 16 wa Nchi Wanachama
wa Mkataba wa Kimataifa wa Hifadhi
ya Bayoanuai**

85. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi iliratibu ushiriki wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania katika Mkutano wa 16 wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Kimataifa wa Hifadhi ya Bayoanuai uliofanyika mjini Cali, Colombia tarehe 21 Oktoba hadi 01 Novemba, 2024. Ujumbe wa Tanzania uliongozwa na Mheshimiwa Dkt. Ashatu Kijaji (Mb.), aliyekuwa Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira).

86. *Mheshimiwa Spika*, Maazimio ya Mkutano huo ni pamoja na: Kuanzishwa kwa Mfuko Maalumu wa Kusimamia Masuala ya Mgawanyo wa Faida zitokanazo na Rasilimali za Kijenetiki; Kuongeza ushirikiano na kujenga uelewa na ujuzi wa jamii juu ya athari za viumbe vamizi kwa bayoanuai na ikolojia; Kukamilisha na kuwasilisha Mkakati wa Taifa wa Kuhifadhi

Bayoanuai; na Kuandaa Mpangokazi wa hatua za kujenga uwezo kwa Itifaki ya Cartagena, kwa kuzingatia na kutumia rasilimali zilizotengwa kwa ajili ya kusaidia utekelezaji wa Itifaki.

87. *Mheshimiwa Spika*, Ushiriki wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania katika Mkutano huo ulikuwa na tija ambapo ilitolewa ahadi ya Dola za Marekani milioni 2.13 sawa na takribani Shilingi bilioni 6.2 kwa ajili ya miradi ya kuhifadhi bayoanuai.

iii) Mkutano wa 39 wa Nchi Wanachama wa Itifaki ya Montreal Kuhusu Udhhibiti wa Kemikali Zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni

88. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi iliratibu ushiriki wa Tanzania katika Mkutano wa 39 wa Nchi Wanachama wa Itifaki ya Montreal uliofanyika jijini Bangkok, Thailand kuanzia tarehe 27 Oktoba hadi 1 Novemba, 2024. Makubaliano ya Mkutano huo ni pamoja na: Nchi wanachama kuimarisha uwezo wa taasisi zinazosimamia

utekelezaji wa Itifaki ya Montreal; Kukamilisha uridhiaji wa Marekebisho ya Sheria na Mipango ya Utekelezaji wa Marekebisho ya Kigali kuhusu kupunguza uzalishaji na matumizi ya kemikali jamii ya Haidroflorokaboni; na Kuandaa maandiko ya miradi kuhusu uhaulishaji wa teknolojia mbadala. Katika kutekeleza maazimio ya Mkutano huo, Serikali kupitia OMR imeandaa andiko la mradi wa kujenga uwezo wa kitaifa kuhusu utekelezaji wa Itifaki ya Montreal ambalo limewasilishwa katika Shirika la Umoja wa Mataifa la Mazingira (UNEP) mwezi Februari, 2025 kwa ajili ya kupata fedha na kuanza utekelezaji.

iv) Mkutano wa 16 wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Kupambana na Kuenea kwa Hali ya Jangwa na Ukame (UNCCD)

89. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi iliratibu ushiriki wa Tanzania katika Mkutano wa 16 wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa

wa Kupambana na Kuenea kwa Jangwa uliofanyika Riyadh, Saudi Arabia kuanzia tarehe 2 hadi 13 Disemba 2024. Ujumbe wa Tanzania uliongozwa na Mheshimiwa Khamis Hamza Khamis (Mb.), Naibu Waziri, Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira).

90. *Mheshimiwa Spika*, Maazimio yatokanayo na Mkutano huu ni pamoja na: Nchi Wanachama kuweka Mikakati maalumu ya kukabiliana na changamoto za kuenea kwa hali ya jangwa na ukame; na Kukamilisha Mipango Kazi ya Kitaifa kwa ajili ya kukabiliana na kuenea kwa jangwa na ukame. Katika utekelezaji wa maazimio hayo, Tanzania imeandaa Mpango Kazi wa Kitaifa wa Kupambana na kuenea kwa hali ya jangwa na ukame.

**v) Mkutano wa Kumi na Moja wa Nchi
Wanachama wa Mkataba wa Nairobi
(COP 11)**

91. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi iliratibu ushiriki wa nchi katika Mkutano wa Kumi na Moja wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Nairobi (COP 11) uliofanyika Madagascar kuanzia tarehe 20 - 22 Agosti, 2024. Ujumbe wa Tanzania uliongozwa na Mheshimiwa Dkt. Ashatu Kijaji (Mb.), aliyekuwa Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira). Katika Mkutano huo, Tanzania ilichaguliwa kuwa Mwenyekiti wa Kamati Tendaji ya Sekretarieti ya Mkataba kwa kipindi cha miaka miwili (2) na kuwa mwenyeji wa Mkutano wa 12 wa Nchi Wanachama wa Mkataba utakaofanyika mwaka 2026.

**vi) Mkutano wa 12 wa Mawaziri wa Nchi
Wanachama wa Mkataba wa
Usimamizi Endelevu wa Bonde la Ziwa
Tanganyika**

92. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi iliratibu ushiriki wa nchi katika Mkutano wa Kumi na Mbili wa Mawaziri wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Usimamizi Endelevu wa Bonde la Ziwa Tanganyika uliofanyika tarehe 8-12 Disemba, 2024 Kinshasa, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo. Ujumbe wa Tanzania uliongozwa na Mheshimiwa Khamis Hamza Khamis (Mb.), Naibu Waziri, Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira).

93. *Mheshimiwa Spika*, Maazimio yatokanayo na Mkutano huo ni pamoja na: Kukamilisha mchakato wa kuridhiwa kwa Itifaki ya Ufugaji wa Samaki chini ya Mkataba wa Usimamizi Endelevu wa Bonde la Ziwa Tanganyika; Kuendeleza utekelezaji wa Chata ya Masuala ya Uvuvi kwa kufunga shughuli za uvuvi katika

Ziwa kwa Miezi Mitatu kila mwaka; na Kuanza mchakato wa kumpata Mkurugenzi Mtendaji wa Sekretarieti ya Mamlaka ya Bonde la Ziwa Tanganyika.

I) Utekelezaji wa Miradi ya Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira

94. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2024/25, Ofisi iliratibu utekelezaji wa miradi ya maendeleo kumi (10) kama ifuatavyo:

i) Mradi wa Kuimarisha Miundombinu ya Fukwe ili kuhimili athari za mabadiliko ya Tabianchi zitokanazo na ongezeko la kina cha Bahari

95. *Mheshimiwa Spika*, Lengo la Mradi huu ni kuzuia maji ya bahari kujaa na kuathiri maeneo ya makazi na kilimo katika fukwe za Sipwese (Pemba) na Mikindani (Mtwara). Mradi huu unatekelezwa kwa fedha za ndani ambapo kwa kipindi cha mwaka 2024/25 kiasi cha shilingi milioni 293.8 kilipokelewa na kutumika ambapo

utekelezaji wa mradi umefikia wastani wa asilimia 79.

ii) Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi kwa Kutumia Mifumo Ikolojia Vijijini - EBARR

96. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2024/25, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi kwa Kutumia Mifumo Ikolojia Vijijini katika Halmashauri za Wilaya za Kaskazini A – Unguja, Kishapu, Mpwapwa, Mvomero na Simanjiro ambapo hadi mwezi Machi, 2025, kiasi cha shilingi milioni 820 zimepokelewa na kutumika kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli za mradi ikijumuisha: Ujenzi wa kisima kirefu na Mfereji Mkuu wa Skimu ya Umwagiliaji; ujenzi wa Ghala la Kuhifadhi Nafaka; na urejeshaji wa hekta 9,000 za ardhi iliyoharibika.

iii) Mradi wa Kurejesha Ardhi iliyoharibika na kuongeza Usalama wa Chakula katika maeneo kame ya Tanzania

97. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza shughuli za mradi kwa mwaka 2024/25, kiasi cha shilingi milioni 406.2 zimepokelewa na kutumika katika maeneo ya mradi katika Halmashauri za Mkalama, Nzega, Kondoa, Magu na Kaskazini-A.

iv) Mradi wa Urejeshwaji Endelevu wa Mazingira na Hifadhi ya Bayoanuai Tanzania

98. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2024/25, kiasi cha shilingi bilioni 6.2 kilipokelewa na kuetekeleza shughuli zilizopangwa katika Halmashauri za Iringa, Mbarali, Wanging'ombe, Mbeya, Tanganyika, Mpimbwe na Sumbawanga. Shughuli zilizotekelezwa ni pamoja na: kuanzisha vitalu 11 vya miche vyenye jumla ya miche 2,654,224; kuandaliwa kwa mipango ya usimamizi wa

misitu yenye jumla ya hekta 50,848.64 kwa ajili ya kuwezesha kuingia katika biashara ya kaboni; na ujenzi wa majengo ya viwanda vidogo vya kuongeza thamani ya mazao ya alizeti, asali, maziwa na mpunga.

**v) Mradi wa Kuanzisha Bustani ya Kijani
Katika Eneo la Swaswa Mnarani,
Dodoma**

99. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka wa fedha 2024/25, Ofisi imeanza utekelezaji wa Mradi wa Kuboresha eneo la Bwawa la Swaswa jijini Dodoma. Mradi huu unalenga kuboresha ikolojia ya Bwawa la Swaswa, kuhimili athari za mazingira na kupendzesha jiji la Dodoma. Hadi kufikia Machi, 2025, fedha za ndani kiasi cha shilingi milioni 205.2 kilipokelewa. Katika kipindi hicho shughuli zilizotekelezwa ni pamoja na usanifu wa kina kuhusu miundombinu ya Barabara, majengo, bwawa, viwanja vya michezo, na bustani umefanyika katika eneo la mradi.

**vi) Mradi wa Kujenga Uwezo wa
Kutekeleza Mkataba wa Montreal
Kuhusu Udhibiti wa Kemikali
Zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni**

100.*Mheshimiwa Spika*, hadi kufikia Machi, 2025, kiasi cha shilingi milioni 230 kilipokelewa kwa ajili ya utekelezaji wa Mradi ambapo shughuli zilizotekelezwa ni pamoja na: Kufanya mafunzo kwa Mawakala wa Forodha 103 waliopo katika mipaka ya Tunduma, Holili, Horohoro na Bandari ya Tanga kuhusu udhibiti wa uingizaji nchini wa kemikali na vifaa vyenye kemikali zinazomong'onyoa tabaka la ozoni; Kufanya mafunzo kwa Mafundi mchundo 82 wa viyoyozi na majokofu wa Mikoa ya Dar es Salaam na Dodoma kuhusu mbinu bora za kuhudumia vifaa husika; ununuzi wa vitambuzi vya gesi kwa ajili ya kuwezesha kutambua kemikali zinazodhibitiwa chini ya Itifaki Montreal; na Ununuzi wa mashine za kunasa na kurejeleza gesi chakavu za Majokofu na Viyoyozi.

**vii) Mradi wa Kujenga Ustahimilivu wa
Athari za Mabadiliko ya Tabianchi
Mkoani Kigoma**

101. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2024/2025, Ofisi kwa kushirikiana na Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki, Shirika la Wakimbizi Duniani (UNHCR), Sekretarieti ya Mkoa wa Kigoma, Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (NEMC) na Wakala wa Huduma za Misitu Tanzania (TFS) imeanza kutekeleza Mradi wa Kujenga Ustahimilivu wa Athari za Mabadiliko ya Tabianchi Mkoani Kigoma. Mradi huu unafadhiliwa na Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi (*Green Climate Fund-GCF*) kupitia Shirika la Umoja wa Mataifa la Mazingira (UNEP). Mradi huu utatekelezwa kwa kipindi cha miaka mitano (05) katika Halmashauri za Wilaya za Kasulu, Kibondo na Kakonko. Lengo la mradi huu ni kuboresha mifumo ya kiikolojia itakayoongeza ustahimilivu wa mabadiliko ya tabianchi katika Mkoa wa

Kigoma na hivyo kuchangia kuboresha mazingira. Hadi Machi, 2025, kiasi cha shilingi bilioni 1.5 kilipokelewa. Shughuli zilizoanza kutekelezwa zinajumuisha: Kufanya tathmini ya awali ya migogoro inayoweza kujitokeza katika utekelezaji wa Mradi (*Conflict sensitivity assessment*); na Tathmini ya taarifa za awali za eneo la Mradi (*Baseline Assessment*). Katika kipindi cha Machi hadi Juni, 2025, shughuli zilizopangwa kutekelezwa zinajumuisha: Kupanga matumizi ya ardhi kwa vijiji; Kuwezesha upandaji wa miti na uhifadhi wa misitu; Kuimarisha miundombinu ya umwagiliaji; na kujenga miundombinu ya kudhibiti mmomonyoko wa ardhi.

**viii) Mradi wa kuandaa Mkakati na Mpango
Kazi wa Taifa wa Kuhifadhi Bayoanuai**

102.Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha mwaka wa fedha 2024/25, Ofisi imetekeleza Mradi wa kuandaa Mkakati na Mpango-Kazi wa Taifa wa Kuhifadhi Bayoanuai (2025-2030).

Lengo la mradi huu ni kuandaa Mpango-kazi wa Taifa utakaowezesha utekelezaji wa Mkataba wa Kimataifa wa Hifadhi ya Bayoanuai. Hadi kufikia Machi, 2025, kiasi cha shilingi milioni 526.3 kilipokelewa kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli za mradi zilizopangwa.

ix) Mradi wa Kuimarisha Mifumo ya Usimamizi wa Mazingira na Kuboresha Maisha ya Jamii za Wavuvi

103.*Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2024/25, Ofisi imetekeleza Mradi huu katika Halmashauri ya Mkinga, Tanga. Lengo la Mradi ni kuimarisha maisha ya jamii za Pwani kwa kuzingatia matumizi endelevu ya rasilimali za Bahari na uhifadhi wa mazingira. Hadi kufikia Machi, 2025 kiasi cha Shilingi milioni 120 kimepokelewa na kutekeleza shughuli zilizopangwa ikijumuisha uandaaji wa Mpango wa Matumizi Endelevu ya Maeneo ya Bahari.

Miradi Mingine Iliyotekelezwa

i) Ujenzi na Ukarabati wa Ofisi na Makazi ya Makamu wa Rais

104.Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kutekeleza mradi wa Ujenzi na Ukarabati wa Ofisi na Makazi ya Makamu wa Rais. Kwa mwaka 2024/25, mradi ulitengewa kiasi cha shilingi Milioni 700 ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2025 kiasi cha Shilingi milioni 223.1 kimetumika katika ukarabati wa Ofisi ya Makamu wa Rais Luthuli II (Dar es Salaam) sawa na asilimia 32 ya bajeti iliyoidhinishwa. Aidha, shughuli za utekelezaji wa mradi zinategemewa kukamilika ifikapo mwezi Juni, 2025.

3)URATIBU WA UCHUMI WA BULUU NCHINI

105.Mheshimiwa Spika, Ofisi Katika kuimarisha uratibu wa utekelezaji wa shughuli za Uchumi wa Buluu nchini, Serikali ilizindua Sera ya Taifa ya Uchumi wa Buluu ya mwaka 2024 na

Mkakati wa Utekelezaji wake (2024 - 2034), mwezi Juni, 2024. Kufuatia uzinduzi huo, OMR imekasimiwa jukumu la kuratibu utekelezaji wa Sera hiyo ambapo miongoni mwa shughuli muhimu katika utekelezaji zinajumuisha kuanzisha mfumo wa kitaasisi kwa ajili ya kuratibu shughuli za uchumi wa buluu nchini, kuandaa Mpango wa Matumizi wa Maeneo ya Maji, kuratibu uwekezaji wa kimkakati na fungamanishi katika matumizi ya rasilimali za Uchumi wa Buluu na kuwezesha uwepo wa utafiti na ujuzi katika matumizi ya rasilimali za Uchumi wa Buluu nchini.

106.Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa shughuli hizo ambapo Kamati za Makatibu Wakuu na Mawaziri wa Sekta za Uchumi wa Buluu kwa ajili ya kusimamia utekelezaji wa shughuli husika zimeundwa na kuanza kufanya kazi. Kamati husika ziliidhinisha Mpango kazi wa utekelezaji wa Sera kwa 2024/25 na 2025/26 katika vikao vyake vya vilivyofanyika mwezi Februari, 2025.

Aidha, katika kuimarisha mfumo wa uratibu wa masuala ya uchumi wa buluu, Ofisi inaendelea kufanyia kazi masuala ya kimuundo na kisheria katika uratibu wa shughuli hizo. Vilevile, katika kipindi hicho utoaji elimu kwa umma kuhusu uchumi wa buluu kupitia makongamano na mikutano mbalimbali umefanyika. Aidha, nitumie fursa hii kuwahimiza Wadau wote wa Uchumi wa Buluu nchini kutekeleza shughuli zilizopangwa kama ilivyobainishwa katika Mpango kazi wa utekelezaji wa Mkakati wa Sera na kutoa taarifa Ofisi ya Makamu wa Rais kwa wakati.

4)MASUALA MENGINE YALIYOTEKELEZWA

107.Mheshimiwa Spika, kazi nyingine zilizotekelezwa na Ofisi kwa kipindi cha mwaka 2024/25 ni pamoja na: Kuandaa taarifa za utekelezaji wa Ilani ya CCM kwa ajili ya uchaguzi wa mwaka 2020 kwa kipindi cha kuanzia Novemba, 2020 hadi Agosti, 2024;

Kuandaa Mpango na Bajeti ya Ofisi na taarifa za utekelezaji wa mipango mbalimbali; Kuendelea kusimamia masuala ya utawala na usimamizi wa rasilimali watu ikiwemo utoaji wa mafunzo ya muda mrefu na muda mfupi kwa watumishi; Kuwezesha ununuzi wa vitendea kazi na huduma kwa ajili ya matumizi ya Ofisi; Kuandaa na kusimamia mifumo na miundombinu ya TEHAMA; Kuandaa taarifa za hesabu za fungu 26 na 31; na kufanya Ufuatiliaji na Tathimini ya Utekelezaji wa Majukumu ya Ofisi.

CHANGAMOTO NA UTATUZI

Changamoto

108.*Mheshimiwa Spika*, pamoja na mafanikio yaliyopatikana kwa mwaka 2024/25 Ofisi inakabiliwa na changamoto mbalimbali ikiwemo: Uelewa mdogo wa jamii kuhusu Masuala ya Muungano na faida zake hususan vijana. Aidha, kwa upande hifadhi na usimamizi

wa Mazingira bado kuna changamoto ya uelewa mdogo wa jamii kuhusu umuhimu wa hifadhi ya mazingira na uzingatiaji hafifu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 na Kanuni zake.

Utatuzi wa Changamoto

109.*Mheshimiwa Spika*, katika kukabiliana na changamoto hizo, Ofisi imeendelea kutekeleza mikakati mbalimbali ikiwemo kutoa elimu kwa umma kuhusu masuala ya Muungano na faida zake kwa jamii hususani vijana kupitia vyombo vya habari, makongamano, warsha, semina, na mitandao ya kijamii. Aidha, kuanzia sasa Ofisi imepanga kuwa na programu mahsusi ya elimu kwa umma kuhusu masuala ya Muungano ili kuondoa ombwe la ukosefu wa uelewa wa kutosha miongoni mwa jamii hususan vijana. Mikakati mingine iliyotekelezwa ni pamoja na kuimarisha usimamizi na utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191; na kujenga uwezo kwa wataalamu katika

Wizara, Taasisi za Umma, Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa ili kuongeza kasi ya utoaji wa elimu na usimamizi wa hifadhi ya mazingira na biashara ya kaboni.

5) BARAZA LA TAIFA LA HIFADHI NA USIMAMIZI WA MAZINGIRA (NEMC)

110. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha mwaka 2024/25, Baraza limeendelea kutekeleza majukumu yake kwa mujibu wa Sheria, Kanuni, Mipango, Miongozo na maelekezo mbalimbali ya Serikali. Katika kipindi hicho, masuala yaliyotekelezwa yanajumuisha:

a) Uzingatiaji na Usimamizi wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191

i) Ukaguzi na Ufuatiliaji wa Uzingatiaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira

111. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2024/25, Baraza limefanya kaguzi katika miradi 3,278 inayojumuisha viwanda,

migodi (yakiwemo machimbo ya mchanga na kokoto), mabomba ya mafuta, mitambo ya gesi na mafuta na nishati ya umeme, maghala ya kemikali na taka zenye madhara, vituo vya mafuta, masoko, madampo, machinjio ya wanyama, kumbi za starehe na nyumba za ibada, hoteli, hifadhi ya vyanzo vya maji, mashamba, mifumo ya maji taka, Taasisi za elimu na afya, maghala ya kuhifadhi kemikali na taka hatarishi, majengo ya biashara na makazi pamoja na miradi mingine ya maendeleo nchini ili kuimarisha uzingatiaji na utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 na Kanuni zake.

112.Mheshimiwa Spika, katika kaguzi hizo, ilibainika kuwepo kwa ongezeko la uzingatiaji wa Sheria katika maeneo yote yaliyokaguliwa. Hii imetokana na utoaji elimu na ushauri wa kitaalamu kuhusu uhifadhi wa mazingira na uzingatiaji wa Sheria, uwekaji mifumo thabiti ya kuhifadhi taka ngumu, kuboresha mifumo ya kutibu majitaka na udhibiti wa hewa chafu.

Uhamasishaji na ufuatiliaji umesababisha ongezeko la idadi ya wawekezaji wanaosajili miradi kwa ajili ya TAM na kaguzi za mazingira.

Wajumbe wa Bodi ya Wakurugenzi ya Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (NEMC) wakiwa katika ziara ya kukagua Mradi wa Bomba la Mafuta Ghafi la Afrika Mashariki (EACOP) unavyozingatia utunzaji mazingira Chongoleani mkoani Tanga tarehe 20 Januari, 2025.

ii) Udhibiti wa Taka Hatarishi

113.Mheshimiwa Spika, Baraza limeendelea kusimamia utekelezaji wa Kanuni za Udhibiti wa Taka Hatarishi za mwaka 2019 na Marekebisho yake ya mwaka 2021. Katika kipindi hicho, Baraza lilipokea maombi 289 ya vibali vya usimamizi wa taka hatarishi, ambapo vibali 121

vilitolewa. Aidha, Baraza lilipokea maombi 82 ya uteketezaji wa taka hatarishi na kusimamia uteketezaji wa tani 5,840.6, zikiwemo dawa na vifaa tiba vilivyokwisha muda wake na mabati ya *Asbestos*.

114.Mheshimiwa Spika, kupitia Bunge lako Tukufu natoa rai kwa Wafanyabiashara wa Taka Hatarishi kuzingatia Sheria, Kanuni, miongozo na taratibu zilizopo ili kuepusha migogoro na kuimarisha udhibiti wa taka hatarishi na hivyo kulinda mazingira.

**iii) Kushughulikia Malalamiko ya Umma
Kuhusu Uchafuzi na Uharibifu wa
Mazingira**

115.Mheshimiwa Spika, Baraza limeendelea kushughulikia malalamiko ya wananchi kuhusu uchafuzi na uharibifu wa mazingira kwa mujibu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191. Hadi kufikia mwezi Machi, 2025, Baraza lilipokea na kushughulikia malalamiko 247

yaliyohusu kelele, utupaji taka ovyo, utiririshaji ovyo wa majitaka, ujenzi holela, uchimbaji usio rasmi wa mchanga na uchafuzi wa hewa. Hatua zilizochukuliwa ni pamoja na: kutoa elimu kwa jamii kuhusu uhifadhi wa mazingira hali iliyosababisha kupungua kwa malalamiko na muitikio chanya wa jamii; na adhabu ilitolewa pale ilipobainika kuna ukiukwaji wa sheria.

b) Tathmini ya Athari kwa Mazingira na Ukaguzi wa Mazingira

i) Miradi Iliyosajiliwa

116.Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2024/25, Baraza limesimamia usajili wa miradi ya maendeleo kwa ajili ya kufanya Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM) na Ukaguzi wa Mazingira. Katika kipindi hicho, jumla ya Miradi 1,358 ilisajiliwa. Kati ya miradi hiyo 1,113 ilisajiliwa kwa ajili ya Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM) na miradi 245 kwa ajili ya Ukaguzi wa Mazingira. Aidha, miradi 740 imeidhinishwa na kupata vyeti ambapo 705 ni

ya Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM) na 35 ni miradi ya ukaguzi wa mazingira.

ii) Usajili na Uratibu wa Utendaji Kazi wa Wataalam Elekezi wa Mazingira

117.Mheshimiwa Spika, Baraza limeendelea kusajili na kutoa vyeti vya utendaji kazi kwa Wataalam Elekezi wa Mazingira. Hadi kufikia mwezi Machi, 2025, Baraza lilipokea na kuchakata jumla ya maombi 106 ya usajili wa Wataalam Elekezi wa Mazingira (Binafsi 104 na Kampuni 2). Katika maombi hayo, jumla ya Wataalam Elekezi wa Mazingira 49 waliidhinishwa. Vilevile, Baraza lilipokea na kuchakata maombi 81 ya vyeti vya utendaji kazi wa Wataalam Elekezi wa Mazingira. Aidha, Wataalam 55 walikidhi vigezo na kupatiwa vyeti vya utendaji kazi (*Practicing Certificate*).

c) Utekelezaji wa Ajenda ya Taifa ya Tafiti za Mazingira (Tafiti na Tathmini)

118. *Mheshimiwa Spika*, Baraza limeendelea kutekeleza Ajenda ya Taifa ya Utafiti wa Mazingira (NERA) yenye lengo la kutoa mwelekeo wa kitaifa kwa wadau wa kufanya tafiti za mazingira ili kuwawezesha kuandaa programu, miradi na shughuli mbalimbali za kitafiti kwa kuzingatia maeneo ya kipaumbele ya Kitaifa yaliyomo kwenye ajenda.

119. *Mheshimiwa Spika*, kwa kipindi cha mwaka 2024/25, Baraza lilifanya tathmini kuhusu masuala mbalimbali ya mazingira katika mifumo ikolojia ikiwemo: maporomoko ya Mlima Kawetere na Mlima Hanang pamoja na misitu/vichaka vya Itigi vilivyoko mkoani Singida. Vile vile, Baraza lilifanya tathmini ya mazingira katika Mlima Livingstone. Tathmini hizi ni hatua muhimu kwa uhifadhi endelevu wa rasilimali za milima husika.

120.*Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2024/25, Baraza limefanya tathmini na kutoa ripoti zenye ushauri kuhusu uharibifu wa mazingira. Tathmini hizo zilihusu maporomoko ya ardhi Muleba, kuvuja kwa bomba la mafuta TAZAMA Chalinze, moto katika maghala ya sulphur Vingunguti, kumwagika kwa sulphur Chalinze, na athari za mafuriko Rufiji.

d) Uratibu wa Miradi Inayotekelezwa na Baraza

121.*Mheshimiwa Spika*, Baraza limeendelea kuratibu miradi mbalimbali ya kuhifadhi mazingira ikiwemo mradi wa kupunguza matumizi ya zebaki kwenye uchimbaji mdogo wa madini ya dhahabu. Vilevile, Baraza linasimamia utekelezaji wa miradi ya kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi ambapo miradi hii inatekelezwa na wadau mbalimbali nchini ikiwemo Mradi wa kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi wilayani Bunda; Mradi wa uvunaji maji wa kimkakati kuwezesha

uhimilivu wa mabadiliko ya tabianchi kwa wakazi wa vijijini kwenye sehemu kame za Wilaya za Bunda, Kongwa na Bahi, Manyoni, Igunga na Nzega na Zanzibar (Kaskazini B na Wete – Pemba); Mradi wa Kukabiliana na Mabadiliko ya Tabianchi kwa Wakazi wa Pwani ya Zanzibar; na Mradi wa Kukabiliana na Mabadiliko ya Tabianchi katika Jamii za Wakulima na Wafugaji Wilayani Kongwa.

e) Elimu kwa Umma

122.Mheshimiwa Spika, Baraza limeendelea kutoa elimu kuhusu masuala ya mazingira kwa kushiriki katika Maonesho ikiwemo maonesho ya Sabasaba (Dar es Salaam); Nanenane (Dodoma); Tamasha la Mafia; Maonesho ya Biashara Dubai; na Maonesho ya Anwani za Makazi (Dodoma). Vilevile, Baraza lilitoa elimu kuhusiana na masuala ya Mazingira kwa kutumia mabango makubwa 6; vipeperushi 7,500; mabango madogo 992; vishikizo 500 vya funguo; fulana 300; mashati 150; kalenda 600

na shajara 600 zenye jumbe mbalimbali za mazingira zilitolewa kwa wadau wa Mazingira.

123.Mheshimiwa Spika, Baraza limefanikiwa kutoa elimu ya Mazingira kupitia programu tisini na mbili (92) za uhamasishaji kupitia redio za jamii na kitaifa, vipindi Thelathini na Nne (34) vya runinga; makala maalum kumi (10); habari arobaini na tano (45) zilizorushwa kwenye Runinga; na taarifa za magazeti mia mbili hamsini na nne (254) zilizochapishwa katika magazeti mbalimbali kuhusu uhifadhi wa mazingira.

f) Changamoto zilizojitokeza na utatuzi

124.Mheshimiwa Spika, Pamoja na jitihada ambazo zinafanywa na Baraza katika kukuza uelewa wa masuala ya mazingira, bado kumekuwa na uelewa mdogo wa Sheria ya Mazingira na Kanuni zake kwa wawekezaji, wataalamu elekezi na jamii kwa ujumla. Aidha, Baraza limeendelea kutumia vyombo vya habari ili kuhakikisha elimu ya mazingira

inawafikia wananchi ipasavyo kupitia vipindi vya Runinga, Redio, magazeti, vibango (posters), katuni na mitandao ya kijamii.

C. MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/26

125.*Mheshimiwa Spika*, Mpango na bajeti ya Ofisi umezingatia miongozo mbalimbali ikiwemo; Mwongozo wa maandalizi ya Mpango na Bajeti kwa mwaka 2025/26; Mpango Mkakati wa Ofisi (2021/22 - 2025/26); Sera ya Taifa ya Uchumi wa Buluu ya mwaka 2024; Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa miaka mitano (2021/22 hadi 2025/26); Ilani ya Uchaguzi ya Chama Cha Mapinduzi ya mwaka 2020-2025; maagizo mbalimbali ya Viongozi wa Serikali; na Mikataba ya Kikanda na Kimataifa.

SHUGHULI ZILIZOPANGWA KUTEKELEZWA NA OFISI KWA MWAKA 2025/26

1) MASUALA YA MUUNGANO

126. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2025/26

Ofisi itaendelea kutekeleza jukumu lake la kuratibu masuala ya Muungano na kuimarisha ushirikiano kwa masuala yasiyo ya Muungano kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania (SJMT) na Serikali ya Mapinduzi Zanzibar (SMZ), kwa kutekeleza shughuli zifuatazo: Kuratibu Vikao vya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ ya Kushughulikia Masuala ya Muungano; Kuratibu utekelezaji wa masuala 22 ya Muungano kwa mujibu wa Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania; Kuanzisha Kituo cha Kumbukumbu na Nyaraka za Muungano (MAKAVAZI); Kuratibu Masuala ya Kiuchumi na Kijamii; Kuratibu masuala yasiyo ya Muungano; Kutoa elimu kwa umma kuhusu masuala ya Muungano; Kuandaa machapisho na kushiriki katika Maadhimisho ya Miaka 62 ya Muungano

wa Tanganyika na Zanzibar; na Kukamilisha na kutumia Mfumo wa Kieletroniki wa Uratibu wa Taarifa za Masuala ya Muungano na Yasiyo ya Muungano.

2)HIFADHI NA USIMAMIZI ENDELEVU WA MAZINGIRA

127.*Mheshimiwa Spika*, katika kuhakikisha suala la hifadhi na usimamizi wa mazingira linakuwa endelevu, Ofisi imepanga kutekeleza shughuli zifuatazo kwa mwaka 2025/26: Kuratibu utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Mazingira ya mwaka 2021, Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191; Mpango Kabambe wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (2022 - 2032); Kutoa elimu kwa umma kuhusu hifadhi ya mazingira; Kuendelea kuratibu utekelezaji wa Mikataba ya Kikanda na Kimataifa inayohusu hifadhi na usimamizi wa mazingira; Kuendelea kuratibu miradi ya maendeleo inayohusu hifadhi ya Mazingira; Kuendelea

kuratibu biashara ya kaboni nchini; na Kuendelea kuhamasisha na kuratibu matumizi ya nishati safi ya kupikia kwa Taasisi zinazolisha watu zaidi ya 100.

3)URATIBU WA SHUGHULI ZA UCHUMI WA BULUU

128.*Mheshimiwa Spika,* Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Uchumi wa Buluu ya mwaka 2024 na Mkakati wake (2024 – 2034). Ambapo kazi zilizopangwa kutekelezwa zinajumuisha: Kuratibu marekebisho ya Sheria ya Usimamizi na Uendelezaji wa Uvuvi wa Bahari Kuu, Sura 388 ili kuiwezesha taasisi hiyo kusimamia rasilimali zote za Uchumi wa Buluu zilizopo katika eneo la Ukanda Maalumu wa Uchumi wa Bahari na Bahari Kuu na hivyo nchi kunufaika ipasavyo na rasilimali tulizonazo; Kuratibu maandalizi ya Mpango wa kushirikisha jamii katika kuimarisha usalama wa maeneo ya maji; Kuratibu

maandalizi ya Mpango wa Matumizi ya Maeneo ya Maji; Kuratibu maandalizi ya Mpango wa kuhamasisha uwekezaji wa kimbakati na jumuishi; na Kuandaa mwongozo wa kufanya utafiti jumuishi miongoni mwa sekta za uchumi wa buluu.

4)KAZI NYINGINE ZITAKAZOTEKELEZWA NA OFISI

129.*Mheshimiwa Spika,* kazi nyingine zilizopangwa kutekelezwa na Ofisi kwa mwaka 2025/26 ni pamoja na: Kusimamia masuala ya Utawala na Menejimenti ya Rasilimaliwatu; Kuratibu maandalizi ya maandiko na nyaraka mbalimbali za Ofisi; Kuandaa Mpango na Bajeti ya Ofisi na taarifa za utekelezaji wa mipango mbalimbali; Kuelimisha umma kuhusu majukumu, Sera, mikakati na programu zinazotekelezwa na Ofisi; Kutoa huduma ya ushauri wa masuala ya kisheria; Kufanya kaguzi za fedha zilizopokelewa na matumizi yake; Kushauri na kusimamia masuala ya ununuzi wa

huduma na bidhaa; Kuandaa taarifa za mapato na matumizi ya Fungu 26 na 31; Kufanya Ufuatiliaji na Tathmini ya Utekelezaji wa majukumu ya Ofisi; na Kutoa msaada wa kitaalamu katika masuala ya TEHAMA.

5)KURATIBU UTEKELEZAJI WA MIRADI YA HIFADHI NA USIMAMIZI WA MAZINGIRA

130. *Mheshimiwa Spika*, Kwa mwaka 2025/26, Ofisi itaendelea kuratibu utekelezaji wa miradi ya hifadhi na usimamizi wa mazingira kama ifuatavyo:

a) Mradi wa Urejeshwaji Endelevu wa Mazingira na Hifadhi ya Bayoanuai

131.*Mheshimiwa Spika*, Lengo kuu la mradi ni kuimarisha usimamizi jumuishi wa mazingira na urejeshwaji wa ardhi iliyoharibiwa ili kujenga uhimilivu wa mifumo-ikolojia na jamii kwa ujumla nchini Tanzania. Mradi huu unatekelezwa katika Halmashauri za Wilaya za

Tanganyika, Sumbawanga na Mpimbwe katika bonde la Ziwa Rukwa na Halmashauri za Wilaya ya Mbeya, Mbarali, Wanging'ombe na Iringa katika bonde la Ruaha Mkuu. Kwa mwaka 2025/26 kiasi cha Shilingi bilioni 7.1 zimetengwa kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli mbalimbali za mradi ikiwa ni pamoja na: Ujenzi wa malambo; Kufanya tathmini ya matokeo ya kampeni za uhamasishaji katika maeneo ya mradi; na Kufanya mafunzo kuhusu urejeshaji wa mazingira na hifadhi ya bayoanuai; na kurejesha ardhi iliyoharibika katika maeneo ya mradi.

b) Mradi wa kujenga Uhimilivu wa Mabadiliko ya Tabianchi katika Mkoa wa Kigoma

132. *Mheshimiwa Spika*, Lengo la mradi huu ni kuboresha mifumo ikolojia itakayoongeza ustahimilivu wa mabadiliko ya tabianchi katika Mkoa wa Kigoma na hivyo kuchangia moja kwa moja kuboresha mazingira katika eneo husika. Katika mwaka 2025/26 kiasi cha shilingi bilioni

17.0 kimetengwa kwa ajili ya shughuli za mradi ikiwemo: Ukarabati wa bwawa moja la uvunaji maji katika Halmashauri ya Kakonko; Kujenga mifereji ya uvunaji maji na kuhamasisha matumizi ya mbinu bora za umwagiliaji; Kuwezesha uandaaji wa Mipango ya matumizi ya ardhi katika vijiji kumi na mbili (12) vinavyozunguka kambi za wakimbizi katika maeneo ya mradi; Kuwezesha upandaji wa miti hekari elfu kumi na mbili (12,000); na Kukuza teknolojia za kisasa na mbinu za usimamizi ili kuimarisha uwezo wa wakulima katika kilimo kinachostahimili mabadiliko ya tabianchi.

c) Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi Katika Jamii zinazozunguka Misitu ya Miombo Tanzania Bara na Zanzibar

133. *Mheshimiwa Spika*, Lengo la Mradi huu ni Kupunguza athari na kuimarisha uhimilivu wa mabadiliko ya tabianchi katika jamii pamoja na ikolojia katika Misitu ya Miombo Tanzania Bara

na Maeneo Kame ya Zanzibar. Mradi huu unatekelezwa katika misitu ya Miombo iliyopo katika mikoa ya Tabora, Katavi na Rukwa kwa Tanzania Bara na Zanzibar. Katika mwaka 2025/26 kiasi cha shilingi bilioni 1.2 kimetengwa kwa ajili ya kutekeleza shughuli za mradi ikiwa ni pamoja na: Kufanya utafiti wa mahitaji ya uvunaji wa maji na teknolojia za kisasa za umwagiliaji; Kutoa mafunzo na kuwezesha upatikanaji wa teknolojia za usindikaji kwa wajasiriamali wa kati na wadogo; Kuwezesha ununuzi wa mizinga ya nyuki ya kisasa; Kujenga vituo vya ukusanyaji wa asali; na Kununua vifaa na pembejeo kwa ajili ya mashamba darasa.

d) Mradi wa Maandalizi ya Taarifa ya Tatu ya Utekelezaji wa Mkataba wa Mabadiliko ya Tabianchi

134. *Mheshimiwa Spika*, lengo la mradi huu ni Kuandaa Taarifa ya Tatu ya Utekelezaji wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa kuhusu Mabadiliko ya Tabianchi. Katika mwaka

2025/26, kiasi cha shilingi bilioni 1.4 kimetengwa kwa ajili ya kutekeleza shughuli zifuatazo: Kuandaa taarifa ya uzalishaji wa gesijoto nchini; na utekelezaji wa Mkataba husika.

e) Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kitaifa wa Kuandaa Taarifa za Utekelezaji wa Makubaliano ya Paris kuhusu Mabadiliko ya Tabianchi

135.*Mheshimiwa Spika*, Lengo la mradi huu ni Kujenga Uwezo wa Taasisi katika Utekelezaji wa Makubaliano ya Paris. Katika mwaka 2025/26 kiasi cha shilingi bilioni 1.2 kimetengwa kwa ajili ya kutekeleza shughuli za mradi ikiwemo: Kutoa elimu kwa wadau kuhusu ukusanyaji wa taarifa za mabadiliko ya tabianchi; Kuweka mfumo wa ukusanyaji wa taarifa za mabadiliko ya tabianchi; na Kutoa mafunzo kuhusu ufuatiliaji wa Mchango wa taifa wa kukabiliana na Mabadiliko ya Tabianchi.

**f) Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kitaasisi
Kutekeleza Mkataba wa Montreal Kuhusu
Udhibiti wa Kemikali Zinazomong'onyoa
Tabaka la Ozoni**

136.*Mheshimiwa Spika*, Lengo la Mradi ni kujenga uwezo wa Kitaasisi kuwezesha utekelezaji wa Itifaki ya Montreal Kuhusu Udhibiti wa Kemikali zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni. Mradi huu unafadhiliwa na Mfuko wa Utekelezaji wa Itifaki ya Montreal kupitia Shirika la Mazingira la Umoja wa Mataifa (UNEP). Katika mwaka 2025/26, Shilingi milioni 433 zimetengwa kwa ajili ya kutoa mafunzo kwa Mafundi mchundo 250 wa viyoyozi na majokofu kuhusu mbinu bora za kuhudumia vifaa hivyo bila kuathiri Tabaka la hewa ya Ozoni; Kutoa mafunzo kwa mawakala wa forodha 500 kuhusu udhibiti wa uingizaji nchini wa gesi zinazodhibitiwa chini ya Itifaki; Kununua mashine za kunasa na kurejeleza gesi chakavu za Majokofu na Viyoyozi; Kufanya mafunzo kwa maafisa forodha na wasimamizi

wa Sheria 200 kuhusu kuhusu udhibiti wa uingizaji nchini wa gesi zinazodhibitiwa chini ya Itifaki; na Kutoa mafunzo kwa maafisa ugavi na ununuzi 120 wa Wizara na Taasisi kuhusu matakwa ya Itifaki ya Montreal.

g) Mradi wa Usimamizi na Uhifadhi wa Ikolojia ya Ziwa Babati

137. *Mheshimiwa Spika*, Lengo la mradi huu ni kurejesha ikolojia ya ziwa Babati lililoathiriwa kutokana na shughuli za kibinadamu. Katika mwaka 2025/26 kiasi cha shilingi milioni 200 kimetengwa kwa ajili ya Kupanda miti ili kuzuia mmomonyoko wa udongo; Kubaini na kuweka mipaka ya kudumu katika ziwa; Kuandaa Mpango wa Usimamizi wa Matumizi wa rasilimali za Maji; na Kutoa mafunzo kuhusu udhibiti wa magugu maji kwa jamii zinazozunguka eneo la ziwa na Kubainisha njia mbadala za kujikimu kwa jamii zinazozunguka maeneo ya ziwa.

**h) Mradi wa Usimamizi na Uhifadhi wa
Ikolojia ya Ziwa Chala na Ziwa Jipe**

138.Mheshimiwa Spika, Lengo la mradi huu ni kuimarisha ikolojia na usimamizi endelevu wa Ziwa Chala na Ziwa Jipe. Katika mwaka 2025/26 kiasi cha shilingi milioni 200 kimetengwa kwa ajili ya Kubainisha njia mbadala za kujikimu kwa jamii zinazozunguka katika maeneo ya ziwa; Kuhamasisha mbinu za asili zinazotumika kuondoa magugu maji katika Ziwa Chala na Ziwa Jipe; Kufanya mapitio ya sheria ndogo zinazosimamia Ziwa Chala na Ziwa Jipe; na Kukuza uelewa wa jamii kuhusu usimamizi endelevu wa Ziwa Chala na Ziwa Jipe.

**139.Mradi wa Kuanzisha Bustani ya Kijani
Katika Eneo la Swaswa Mnarani, Dodoma**

140.Mheshimiwa Spika, Lengo la mradi huu ni kuanzisha eneo lenye mandhari ya kijani na mazingira safi katika eneo oevu la Swaswa Mnarani Jijini Dodoma ambapo kwa mwaka

2025/26 kiasi cha shilingi bilioni 2.5 kimetengwa kwa ajili ya Kufanya maboresho na kujenga mifereji mipya maji ya mvua na kujenga bwawa la kuhifadhi maji ya mvua eneo la Swaswa.

Miradi Mingine Itakayotekelezwa

i) Mradi wa Ujenzi na ukarabati wa Ofisi na Makazi ya Makamu wa Rais

141. *Mheshimiwa Spika*, lengo la mradi huu ni kuwezesha shughuli za ujenzi na ukarabati wa Ofisi na makazi ya Makamu wa Rais. Kwa mwaka 2025/26 kiasi cha shilingi bilioni 1.7 kimetengwa kwa ajili ya kazi hii.

6) BARAZA LA TAIFA LA HIFADHI NA USIMAMIZI WA MAZINGIRA

142. *Mheshimiwa Spika*, kwa mwaka 2025/26 Baraza litaendelea kusimamia utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 kwa kutekeleza shughuli zifuatazo: Kuendelea kutekeleza Sera ya Taifa ya Mazingira ya

mwaka 2021; Kutekeleza Mkakati wa Taifa wa Matumizi ya Nishati Safi ya Kupikia (2024 – 2034) ili kupunguza uharibifu wa mazingira; Kuendelea kuratibu mchakato wa Tathmini ya Athari kwa Mazingira na kusajili Wataalam Elekezi wa Mazingira; Kuendelea kutoa elimu kwa umma kuhusu masuala ya hifadhi na usimamizi wa mazingira; Kufanya kaguzi za mazingira katika maeneo mbalimbali ili kulinda na kutunza mazingira; Kufanya tafiti mbalimbali za mazingira; Kufanya mapitio ya Ajenda ya Taifa ya Tafiti za Mazingira (NERA, 2017/2022); Kuratibu na kuendesha Kongamano la Sita la Sayansi kuhusu uhifadhi wa maeneo oevu; Kuratibu utekelezaji wa Programu ya Binadamu na Hifadhi Hai kwa kushirikiana na Shirika la Umoja wa Mataifa la Sayansi na Elimu (UNESCO); na Kuratibu shughuli za masuala ya maeneo nyeti na lindwa.

D. HITIMISHO NA SHUKRANI

143. Mheshimiwa Spika, Mafanikio yaliyopatikana katika mwaka 2024/25 yamechangiwa na ushirikiano mzuri kutoka kwa Washirika wa Maendeleo, Sekta binafsi, Taasisi za Fedha nchini, Asasi Zisizo za Kiserikali za ndani na nje ya nchi; na Wadau mbalimbali. Washirika wa Maendeleo ikiwa ni pamoja na: Umoja wa Nchi za Ulaya (EU); Benki ya Dunia (WB); Shirika la Fedha la Kimataifa (IMF); Serikali ya Norway; Serikali ya Saudi Arabia; Serikali ya Sweden; Serikali ya Uingereza; Mabalozi wanaoziwakilisha nchi zao hapa nchini; Shirika la Maendeleo la Umoja wa Mataifa (UNDP); Shirika la Umoja wa Mataifa la Mazingira (UNEP); Mfuko wa Mazingira wa Dunia (GEF); Mfuko wa Kimataifa wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi (AF); Benki ya Dunia; Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB); Shirika la Maendeleo la Jumuiya ya Madola (FCDO); Shirika la Umoja wa Mataifa la Maendeleo ya Viwanda (UNIDO); Shirika la Umoja wa Mataifa

la Mitaji na Maendeleo (UNCDF); Shirika la Uhifadhi wa Mazingira Duniani (WWF); Mfuko wa Kimataifa wa Kuendeleza Kilimo - IFAD; Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi (GCF); Shirika la Umoja wa Mataifa la Kilimo na Chakula (FAO); Mfuko wa Utekelezaji wa Mkataba wa Montreal; Mfuko wa Dunia wa Bayoanuai (GBFF); Shirika la Chakula Duniani (WFP); The Good Neighbours Global Impact Foundation; Korea Investment Securities; na Shirika la Ushirikiano wa Kimataifa la Ujerumani (GIZ).

144. Mheshimiwa Spika, ninapenda kutumia fursa hii kuwaomba Washirika wa Maendeleo na Wadau wengine kuendelea kushirikiana na Ofisi katika kuimarisha Muungano wetu na usimamizi wa Mazingira na mabadiliko ya tabianchi nchini kwa maendeleo endelevu.

145. Mheshimiwa Spika, Baada ya shukrani hizo kwa washirika wa maendeleo, ninaomba sasa nichukue nafasi hii kumshukuru **Mheshimiwa**

Khamis Hamza Khamis (Chilo) (Mb.), Naibu Waziri, Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira), kwa ushirikiano na msaada mkubwa anaonipa katika utekelezaji wa majukumu yangu ya kila siku.

146. *Mheshimiwa Spika*, Vilevile, nitumie fursa hii kuwashukuru wasaidizi wangu katika utendaji kazi wa Ofisi ya Makamu wa Rais wakiongozwa na *Mhandisi* Cyprian John Luhemeja, Katibu Mkuu; Bw. Abdallah Hassan Mitawi, Naibu Katibu Mkuu (Muungano); na Bibi Christina Solomon Mndeme, Naibu Katibu Mkuu (Mazingira); Dkt. Immaculate Sware Semesi, Mkurugenzi Mkuu (NEMC); Prof. Eliakimu Zahabu, Kaimu Mtendaji Mkuu (NCMC); Wakuu wa Idara na Vitengo; na Wafanyakazi wote kwa mchango wao katika kufanikisha utekelezaji wa majukumu ya Ofisi. Aidha, mwanzoni mwa mwezi Aprili, 2025, Mhandisi Mwanasha Rajab Tumbo aliteuliwa na Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuwa Mwenyekiti wa Bodi ya

Wakurugenzi ya NEMC. Tunampongeza Mhandisi Mwanasha na tunamtakia kila la kheri katika utekelezaji wa majukumu yake, pamoja na wajumbe wa bodi.

147. *Mheshimiwa Spika*, kwa umuhimu mahususi naomba kuwashukuru wananchi wa Jimbo la Kikwajuni kwa kuendelea kuniamini kuwatumikia kwenye nafasi ya Ubunge pamoja na kunivumilia katika kipindi chote ambacho ninakuwa nje ya Jimbo nikitekeleza majukumu mengine ya Kitaifa. Aidha, nimetaarifiwa kuwa hivi sasa wanaendelea kunifuatilia mubashara katika tukio hili la uwasilishaji wa bajeti kutokea kule jimboni. Hivyo, ninawashukuru sana kwa upendo mkubwa kwangu, na mimi ninawaahidi nitaendelea kuwatumikia kwa uadilifu mkubwa na Mwenyezi Mungu awabariki sana.

148. *Mheshimiwa Spika*, Mwisho lakini sio kwa umuhimu napenda kuishukuru familia yangu pendwa nikianza na Mke Wangu Kipenzi Thania Ali Abulla na Watoto wetu, Riziki Hamad

Masauni, Asha Hamad Masauni na Bareek Hamad Masauni kwa upendo wao unaonipa nguvu ya kutekeleza majukumu yangu vema.

MAOMBI YA FEDHA KWA MWAKA 2025/26

149.Mheshimiwa Spika, ninaomba Bunge lako tukufu liidhinishhe jumla ya **Shilingi 19,946,399,000.00** kwa ajili ya matumizi ya Fungu 26 (Ofisi binafsi ya Makamu wa Rais) na **Shilingi 61,917,791,000.00** kwa ajili ya matumizi ya kawaida na maendeleo kwa Fungu 31. Kati ya kiasi kinachoombwa kwa Fungu 26, **Shilingi 1,066,899,000.00** ni kwa ajili ya Mishahara na **Shilingi 18,879,500,000.00** ni Matumizi mengineyo.

150.Mheshimiwa Spika, maombi ya fedha kwa Fungu 31 yanajumuisha Matumizi ya Kawaida **Shilingi 28,858,213,000.00** ambapo kati ya fedha hizo **Shilingi 10,907,597,000.00** ni Mishahara ya Ofisi ya Makamu wa Rais na Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa

Mazingira (NEMC) na **Shilingi 17,950,616,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo. Aidha, fedha za Miradi ya Maendeleo zinajumuisha **Shilingi 4,602,000,000.00** fedha za ndani na **Shilingi 28,457,578,000.00** ikiwa ni fedha za nje.

HITIMISHO

151. Mheshimiwa Spika, napenda kuhitimisha kwa kutoa shukukrani zangu za kwako wewe na Waheshimiwa Wabunge wote kwa kunisikiliza. Aidha, Hotuba hii inapatikana katika tovuti ya Ofisi ambayo ni www.vpo.go.tz.

152. Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja.

Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania akisalimiana na Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira) Mhe. Mhandisi Hamad M. Y. Masauni wakati akiwasili katika Ukumbi wa APC - Mbweni Jijini Dar es Salaam kufungua Mkutano wa Viongozi wa Taasisi na Mashirika ya Umma kuhusu Mabadiliko ya Tabianchi na Biashara ya Kaboni tarehe 06 Machi, 2025.